

heti meg kenyerét. A fővárosban többfelé vannak üzletek, melyek kizárólag a vakok készítményeinek árusításával foglalkoznak s a közönség szívesen vásárolja az itt kapható iparcikket, mint a melyek jósága ismeretes. A kilyukadt nádszékéket a legtöbb budapesti család a vakok műhelyében szokta kijavíttatni. A vakok egylete ez idő szerint két lapot is ad ki, úgy mint a Braille-féle rendszerű «Vakok Lapja»-t a vakok számára, és a közönség tájékoztatására a «Vakok ügyé»-t. Több előkelő hölgy újabban a vakok számára Braille-féle pontrendszerű írással készített könyvekből álló könyvtár létesítésével foglalkozik, melynek a külföldi kulturálmunkában már régebben vannak. A mozgalom élén gróf Teleki Sándorné, a Szikra néven ismert jeles író és Hieronymi Mariska úrhölgyek állanak.

Hogy kellő oktatás mellett a vak ember, ha elég tehetséges, a szellemi pályákon is érvényesülhet, arra elég sok példa van; akad már köztük jeles jogtudós, számos jeles zenész, sőt szobrász-művész is. Az irodalomban is többen szereztek már nevet; köztük legelső sorban Keller Helént kell említeni, kinek önéletrajza, mely közelebb fejeződött be «Rövid nyár» mellékletünkön, meglepő bizonyossággal annak, mire viheti valaki, még ha egyszerű siket-néma és vak is. A budapesti vakok intézetéből még nem került ugyan ki ilyen nevezetesség, többen azonban az intézet növendékei közül szép eredményeket értek el mint zenészek. Ennél sokkal fontosabb az, hogy csaknem száz évi fennállása alatt száz meg száz szegény vak gyermeket nevelt az intézet hasznos, önmagát fentartani tudó polgárrá.

Sajnos, jelenleg az alapítványok csekély számánál fogva az intézet egyszerre csak 124 gyermeket bír elhelyezni, mert a nevelés-oktatási czélokra tett alapítványok száma éppen ennyit tesz ki. Kivánatos volna, hogy hazánk vagyonszerzői a szerencsétlenek felé fordítsák figyelmüket s áldozatkészségükkel gyarapítsák az alapítványok számát, illetőleg lehetővé tegyék, hogy minél több szerencsétlen vak gyermek részesüljön a nevelés-oktatás áldásaiban. Mert nem szabad felejtünk, hogy Magyarországon a vakok száma 16,000-re rúg, kik között mintegy 2000 tanköteles korú gyermek van. S e nagy számból ez idő szerint az összes hazai intézetekben alig tanul 150 vak gyermek. Itt tehát még nagyon sok a tenni való.

VIRÁG ÉS HORATIUS.*

Jó Virág Benedek, te, ki Horatiust
Oly áhítatosan zengted el egykoron
Nyelvünk hangzatain: római útonon
Oh, kisérj te is engemet.

Együtt hadd legyetek vélem a fórumon,
Hadd járjak veletek a Palatinon is,
És ott künn is, a nagy, bús Via Appia
Márvány-síriai mentiben.

Jó, forgatni a vén római dalmokot
Ott, hol verse fakadt s hirveve szárnya nőtt,
Hol Caesar s Mecenas anyyi dicséretet
Hallott szépszavu ajkáról.

Volt is bére busás! Oh, a hatalmasok
Nem hálátalanok; a dithyrambusért,
Mely harsogja nevök', szívesen osztanak
Könczöt, kincset az emberek.

Rabszolgái között élve Horatius
Bacchust ünnepelé falusi birtokán,
És telt asztal előtt, rózsá-fűzéresen,
Vendégelte barátait.

Ám az szűkösen élt: zúg vala hajloka,
Hol támasztalanul egymaga fáradott,
Gondban nap nap után s durva dologban is,
S békén tűrve, ha éhezett.

S Gellért ormairól tél szele hogyha fűtt,
Míg ő éneket irt Hunnia hősiről:
Hajb, dörgölte bizony gémberező kezét
Két-két alleji strófa közt.

* A «Római Rímusok» című verses úti naplóból.

Oh, mi szent öregünk, a kinek ajkai
Oly fennen dalolák, hogy «magyar a magyar»,
Kedves vagy te nekem, mint ezer udvaronc,
A kit bámul a nagyvilág!

Jámbor, tisztaszívű, egyszerű énekes,
Hí kobzát a kinek durva hizelkedés
Nem szennyezte sosem: tán az a szebbdalú,
Ám a rómaiabb te vagy!

S itt az Urbs terein, hova te nem jutál,
Bár lelkednek örök vágya meg álma volt:
Hozzád, oh szelid agg, küldöm a lelkeket,
És nyugtobban is áldalak!

Radó Antal.

A VÉN GAZEMBER.

Elbeszélés.

(Vége.)

Irta Mikszáth Kálmán.

A főhadnagynak sem kellett több. Boldogan hagyta ott a bárót, szinte mámorosan az örömtől. A milyen kishitű volt a kezdet kezdetén, éppen olyan elbizakodott lett ezentúl; katonakerköles az. Ha félig sikerül az attak, a győzelem nem lehet kétséges többé.

Ment, ment, az az, hogy szinte futott a hangos folyosón, megszólitván kurtán, parancsolón az ott döngő komornyikot.

— Jelentsen be a hölgyeknél.

— Nem szabad senkit bebocsátani, bent tanácskozik a két méltóságos asszony az ügyvéd úrral és Balassa báró úr ő méltósága is bent van; azt mondták, zavartalanul akarnak maradni, hogy még a bárót se bocsássam be.

— Hát a kisasszony?

— Az kiment a kertbe.

Iszen éppen ez kellett Borlynak, hogy az öregek nélkül találja. Ámor okosan diktálja az ilyenfajta dolgokat a gondviselésnek.

Megindult a komoran susogó ős platánok alatt, vizsgálva a kavicsot és a fűvet, nem mutatják-e meg a kis cipzők nyomait. Bizony nem mutatták. Bolyongott ide-oda, de a kisasszony sehol se volt, csak kis mókuskok riadtak meg lépteire és futottak fel a fákra. Végre valahol a zöldes kert tájékáról parasztnóta csendült meg: «Magas a kaszárnya teteje.» A második sort elnyomta a keresek kút zörgése. Aztán megint kicsattant a nóta:

Hej csak egy kis magyar szót hallanék,
A kitől az rózsámnak üzennék.

Borly mellét kevélyen feszegették az üde hangok, a katona után epedő lányka keserősége (a miben már benne van a nyelvű kérdés is embrióban.)

A dal a keresek kút fölül hangzott. A káposztapalántát öntözgette a kertész lánya, kit a kút melletti szomorúfűz takart el a szem elől. Körös-körül vidám volt minden, csak a nótában rejtőzött valami kis szomorúság. Méhek, darazsak döngtek a szerelemről, gyíkok suhantak a fűvek között, virágokhoz tapadt bogarak ringatták magukat vékony száron. Illatot, mámort leheltek minden, még a szomorúfűz is nevetett.

Laczi a dal irányában a kertészlányhoz ért.

— Nem látta kérem a bárókisasszonyt?
— A búzamosókhoz ment, — felelte a leány.
— Merre vannak a búzamosók?
— Nem tudom. A pataknál valahol.

Igen ám, de a patak, a Litva, végig folyt az egész ötven holdas parkon, most tehát még kevésbé tudta Borly, merre induljon. Mert a fák miatt az ember csak egy arasznyit lát a parkból egyszerre. Fülelt, hallgatott, semmi nesz, csak a barkály kalapácsol valahol messze, s fönn magasan száll egy vagy két galamb. Tovább megy, megint szárnyshugás a levegőben,

megint galambokból száll egy kis csapat, ez is bal irányban. Hopp, menjünk a galambok után! A főhadnagy irányt változtatott. Hiszen a madarak segítették már egyszer megtalálni a szerencsét, miért ne indulna ezuttal is utánuk? A mit megkezdtek, hadd végezzék be. Ha búzákat mosnak valahol, a kis torkosoknak tudniok kell, hol van ma a lakoma.

Tudták is. Hir jár arról galambok országában. Csakugyan ott mosták a búzákat a béres asszonyok rostákban, teknőkben a Litva patakban, azután lepedőn szárították. Ebből lesz a kalács az urasági asztalon. Ugyancsak a pataknál a tulsó parton fehéritették az otthon szót vásznat, mely szét volt terítve a pázsiton. Ebből lesz a bárókisasszony kelengyéje.

A galambok nyomán oda talált Laczi Mihelyt kiért a sűrűségből, messziről megpillantott egy óriási pipacsot. Az volt a bárókisasszony napernyője. Ott ült a patak parton buja páfrányok közt, a lábait lelógatva, horgát leeresztve az el-sikló pisztrángok közé. Mellette a lepedő szélein, a hol a búza száradott, egy csomó galamb járt-kelt és csipegetett nagy biztossággal. Fél is a galamb a galambtól! Se ők nem vetettek rá ügyet, se ő rájuk, melázza hallgatta a patak csobogását. Hanem egyszer csak mi történt? A patak olyanformán kezd csörögni, nem a hogy a víz, de a hogy egy kard szokott. Ez mégis rendkívüli, ez mégse lehet. Hátra tekint, elsápad és felugrik. Megdermed benne a vér, mozdulni se tud. A főhadnagy jön.

Az első ösztönszerű mozdulat az apró lilavirágos szoknya gyüremleis letesimítani. Majd megjelenik szemében a halálos rémület. A búzákat rostáló asszonyok bent állanak a patakban s szoknyáik felgyűrve és a dereknál görsebe kötte láttatni engedik fehér lábikráikat, föl egész térdig, sőt még felül is. Jaj, mindjárt meghal a szegyéntől, ha ezt a főhadnagy meglátja.

— Le a szoknyákat! — kiáltja hevesen, mint egy vezényszót. — Hamar, hamar!

A béresasszonyok csodálkozva neszeltek fel s látván a közeledő tisztet, eltalálták az ijedség-okát, mire meg is szólalt a csintalan Verona nevetve:

— Jaj lellem kisasszonykám, ne féltse a katonát. Látott az már az asszonyból többet is.

De már ekkorára oda is ért a főhadnagy nagy sebbel-lobbal s messziről kezdte a beszélgetést németül, hogy a cselédség ne értse.

— Önt keresem, kisasszony.

— Engem? — csodálkozott Mária (pedig ugyan ki mást kerestett volna ott?). — Szép, hogy én is eszébe jutottam.

— Sohase is ment ki onnan.

— Katona szava löpörnélküli füst, — mosolygott Mária kék pántlikás kalapját megigazgatva a fején, mely alól hátul két vastag szőszke hajfonat lógott végig a derekon, le egész a szoknya felső csipkefodráig.

— Hát mivel mulatja itt magát?

— Képzelve, horgászatok.

— És fogott-e valamit?

— Semmit, uram, semmit. Nincs szerencsém.

— Azért hagyta abba?

— Azért, mert maga jött.

— Ne zavartassa magát.

A baronesz szót fogadott, lehajolt a horgáért aztán újra le akart ülni, de Borly figyelmeztette:

— Talán menjünk följebb, mert a halak megijednek a rostáló asszonyoktól és visszafutnak.

Fölfelé mentek a zizegő fűzesekkel szegélyezett parton, míg végre a főhadnagy talált alkalmas helyet egy satnya bodza mellett.

— Ez a jó hely. Itt fogtam én sok halat azelőtt.

— Hátba azóta már megváltoztak a halak is — ellenveté a leány.

— Hát még ki változott meg?

— Mit tudom én? — felelte Mária vállat vonva és leeresztette a horgot.

Leült, kecsesen elrendezvén szoknyája redőzetét a térdein, míg a két hajfonat szízszegeve lecsapódott végeivel a földre a fűtestvérei közé.

— Engedje meg baronesz, hogy én tartsam az ernyőjét.

— Ha nem resteli.

A hadnagy tartotta most már a piros ernyőt, föléje hajolván, folyt a társalgás különböző dolgokról, imitt-amott ejtven egy-egy czélzást, a mit a baronesz gondosan kikerült, mint a vízben úszkáló pisztrángok a horgot.

— Engedje meg baronesz, hogy én is leüljek melléje.

— Mit? Már elfáradt? Nem, nem, csak maradjon.

— Attól tart talán, hogy a halak megijednének tőlem?

— Ugyan ki félne magától?

— Hát maga sem fél?

— Én? Hogy félnek? Hiszen meg nem esz.

— És mégse enged magához leülni?

— No, hát üljön le, nem bánom.

Igy ültek aztán ketten egymás mellett és megint csak ilyen dib-dáb dolgokról volt a szó. Kakuk szólt valahol. Annak a szavát számlálták. Egy vén kecske jött a tulsó partról szomjasan s éppen velük szemben leereszkedett a patakba inni. Mária megint igazította a szoknyáját, nehogy a kecske megláthassa alulról a bokáit. A főhadnagy édesdeden nevetett az efféléken, a nap pedig szállt-szállt lefelé elbágyadva, szóval telt az idő és nem jött alkalmas gondolat, — a melylyel a főhadnagy megkezdhetné a rohamot.

— Hát maga azóta mindig Bécsben lakik?

— Igen.

— Vannak-e ott szép leányok?

— Szép leányok mindenütt vannak, — felelte Borly.

— Persze el sem jött volna, ha ez a szomorú eset nem történik.

— Még nem.

— Ugy-e furcsának tetszik most a falu?

— Szébbnek találom, mint valaha.

— De a mi kertünk nemde csunyább most, elbanyagolt? A papának nincs rá pénze. Sok szép dolog elpusztult. Az aloék, a nagy agavék, fügefák a miket nyáron kiültettünk.

— Az én eszem most csak két növény körül jár, — felelte a főhadnagy rejtélyes arccal — azokból kell egyet elvinnem. S az mind a kettő megvan. A többinek pedig nem érzem a hiányát.

— No, ugyan melyik két növény az?

— Hát az egyik ez — felelte Borly, leszakított egy pityangot s a Mária ölébe tette.

— S a másik?

— A másik meg ez, — letörte egy fűzfa vesszőnek a felső végét és azt is odabocsátotta a pityang mellé.

— No ezek mondhatom nem valami nagy ritkaságok. Maga igen szerény.

— Nem ritkaságok, de nagy jelentőségük van.

— Hogy-hogy?

— A pityangból lánczot és gyűrűt csinálnak a falusi leányok, a fűzfából pedig a kosarat fonják.

Mária elértette és elfordította a fejét, hogy pirulása ne lássék.

Fénykép után.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR SZÜLŐHÁZA EMLÉKTÁBLÁJÁNAK MEGKOSZORÚZÁSA.

A mint pedig a fejét elfordította, láthatóvá lett, hogy egy hernyó mászik a hófehér nyakán. Laczi ösztönszerűleg odakapott, de a hernyó becsúszott a ruha derekán, azon a tündér árkon, mely a nyakból kezdődik, hát bizony minden komolyabb megfontolás nélkül gallér alá kellett nyúlni és kivenni a szörnyeteget. Hanem hát a baronesz se rest s ha nem érzi meg a hernyót a nyakán, megérzi a hadnagy izzó lüktető ujjait, felugrik, mint egy megriadt őzike s e közben haragosan hátralegyint a tenyerével, hogy a hadnagy kezét megüsse, de éppen az arczot találja nagy csattanással.

— Haragszom, menjen, menjen!

— De hisz a hernyót vettem le a nyakáról — védekezik a hadnagy elszontyolodva s arca ki-piroslik, nem annyira az ütéstől, mint a gondolat, hogy ütés érte.

— Mi történt köztetek? — csendült meg e percben mögöttük egy ismerős hang, a báróé, a ki keresésükre jött s a kit a nagy izgatottságban észre sem vették. — Összevesztetek?

Mária makacsul elfordította a fejét és lenézett a vízbe, Borly is hallgatott.

— Látom, történt valami. Nos? Tegyen jelentést főhadnagy uram!

— Hát, csak az történt — felelte Borly — a mit ígérték az Inokay házban. Betelt rajtam a végzet. Egy esők várt rám itt hosszú idők óta és egy pofon. Nos hát megkaptam a csókot is, a pofont is, de megfordítva a hogy képzeltem. A csókot a ház gazdájától, a pofont a ház kisasszonyától.

Inokay boszús arczot vágott.

— Talán egy kicsit ajtóstól rohant a leánykérésnek, hadnagy uram?

— Még el se értem odáig — szólt a hadnagy sohajtra.

— De hát akkor mint történt a dolog?

— Hogy hernyót vettem le a kisasszony nyakáról.

— Ejnye Mária! Hát pofonokat osztogatsz, mint egy markotányos nő?

— Hiszen csak a kezét akartam — szólt Mária elpityeredve.

— És alkalmasint nem nagyon?

Mária újból nem felelt.

— No, felelj hát. Nagyon akartad vagy nem nagyon?

— Nem nagyon — tagolta Mária faradtan.
— Látod pintyöke, nem szép volt tőled. Hiszen Borly csak udvarias volt és semmit nem tett és nem mondott, pedig tőlem felhatalmazása volt többre is.

— Tőled? — hebegte Mária csodálkozva és megfordult, hogy a könnyein keresztül apja lelkébe mélyeszze tekintetét.

— Hiszen ha nem szeretted, arról nem tehetek — folytatta — tégy úgy jövendő sorsodra nézve, a hogy akarsz, de ez egyenesen illetlen volt, azért hát ne drezáskodj, erjed oda, engeszteld meg Borlyt, nyújts neki kezet.

Mária lehajolt a halászó botjáért, a napernyőjéért és ha már ott hevert, felemelte a pityang virágot is, odament Borlyhoz és átnyújtotta neki...

— Hát itt van a pityangja, de most azután ne okozdójék többé.

A megdicsőülés verőfénye ragyogott a főhadnagy arczán. Lehajolt, megcsókolta a hófehér kezeikét, mely a pityangot nyújtotta. Mária pedig szemérmesen lehúzta a nagy szalmakalapját a lángoló arczára.

— Nos, rendbe jöttetek? — kérde Inokay meglepetve.

— Örökre — felelte a főhadnagy boldogan.
— Hát mégis szereted? — szólt Inokay nevetve.

A leány a fejével bólintott, hallgatagon, melán lépegetve mellette a kastély felé, halászbotjával a rögöket ütögetve.

Áthaladva a sűrűségben, hol a vakmerő fiatal hős (a hogy Laczit a hadseregben nevezték) egy-kétszer titkon a Mária kis kezeikéjét a magába merte zárni s Mária engedte is, de a hol a kert megnyílt titkon lappangható emberi szemeknek, ott csendesen kihúzta, a mint kijutottak a park gondozott részébe, a hajdani szökőkúthoz, a kavicsos úton szembe jött a bárónő, Mai tante és Balassa.

Mai néni meglátván a horgászó botot a Mária kezében, szokása szerint messziről elkezdte a zsörtölődést.

— Nos, hát pintyöke, hogy szolgált ma a szerencse? Fogtál valamit?

— Oh, igen, — kiáltá eleje Inokay hamis szemhunyorítással. — Egy főhadnagyot.

A BARACZKOK CSOMAGOLÁSA. (PÚFOZOTT KOSARAK.)

ÉJFÉLI BARACZKVÁSÁR KECSKEMÉTEN.

Messze földön híres a gyümölcseről Kecskemét; nem csak a hazában, hanem túl ennek határain, Németországban is elterjedt a baraczkjának, meggyének a híre. Németország gyümölcskereskedői minden esztendőben elküldik megbízottait Kecskemétre, akárcsak a francia nagy piacokra, hogy összevásárolják a temérdek gyümölcsöt.

Most éppen a kajszibarack vagy a nyári-barack ideje van. Ez a gyümölcs Kecskemét legnagyobb nevezetessége, ez kölcsönöz a városnak különös eredetiséget a gyümölcstermelő városok között. Franciaországban Montreuil őszibarackjával nem olyan nevezetes, mint Kecskemét a sárgabarack-jával. A mint annak megvan a maga sajátosságai, úgy van meg Kecskemétnek is a különös jellege akkor, a mikor a kajszibarack kerül a piacra.

Olyan nevezetes a kecskeméti barackpiac, hogy érdemes azért egyszer úgy este lerándulni a híres városba, hogy megnézzük az éjfél vásárt.

Mert hát a vásárt éjfélkor kezdik a nagy piacon s eltart villamos lámpafény mellett hajnali négy-öt óráig, néha még tovább is.

A BARACZKOK CSOMAGOLÁSA. (PÜLES KOSARAK.)

A BARACZKOS KOSARAK A HELYBELI KERESKEDŐ UDVARÁN.

A KECSKEMÉTI BARACZKVÁSÁRRÓL.

Ezt a nevezetes vásárt volt megnézni július 7-ikén Tallán Béla földművelésügyi miniszter a maga pomologus nagymesterével, R. Molnár István, gyümölcsészeti miniszteri biztossal, dr. Katona Ernő fogalmazó, dr. Szeles József, Nagy Mihály dr. országgyűlési képviselők kíséretében és Kúszler Henrikkel a magyar élelmiszer-szállító részvénytársaság igazgatójával.

Mikor a miniszter megérkezett a pályaudvaron a délutáni vonattal, a városi tanács Kada Elek polgármesterrel az élén fogadta s kísérete a barackvásár egyik legnevezetesebb jelenetének megszemlélésére: a töménytelen barack bevaggonirozásához és elszállításához.

Micsoda sűrűség-forgás van itt ilyenkor, milyen serényen, kimért határozottsággal folyik itt a munka! Minden embernek megvan a maga gyorsan elvégzendő teendője. Itt a barackkal telt kosokat, kosarakat rendezik, amott a vagonba szállítják s osztályozva rakják a polczokra. És ennél a munkánál, a melyet gyorsan és pontosan kell végezni, — nem szabad tévedni, nem szabad fölösleges munkát tenni, mert hiszen a nagy szállítmánynak pontos időre kell rendeltetése helyén lennie.

Pedig nem kis munka ez. Már az időszak kezdetén is 35—40 vagon beraktározásáról van szó. Ez a szám pedig napról-napra emelkedik a szerint, a mint a barack jobban-jobban érlik és szedhető lesz eladói számára. Van olyan

nap, a mikor 120—130 vaggont kell berakni. Az egész barack-idény körülbelül három hétig tart s ez alatt az idő alatt annyi barackot szállítanak el Kecskemétről, hogy a napi mennyiséget átlag 100 vagonra lehet tenni. Ha meggondoljuk, hogy egy vagonba átlag 10,000 kilogramm fér: könnyen kiszámíthatjuk sulyban azt a mennyiséget, a mit a vasútnak innen a világpiaconra kell szállítania.

Természetes, hogy az ilyen nagymennyiségű barack megfelelő számú embert foglalkoztat. És nem kell azt hinnünk, hogy mind csupa nagy termelő szállítja ezt a teméntelen gyümölcsöt. Éppen nem. Hanem számtalan kis termelő kis mennyiségű terméséből kerül össze ez a sok.

A kecskeméti barackról az állítják, hogy az ott keletkezett és külön nevet is adtak neki: *Kecskeméti piros pofájú* nevet.

Azonban nem csak ebből a fajtából kerül ki a piac összes árta, hozzá járul ahhoz több fajta is. Így láttunk *Ananász, Magyar korai, Magyar legjobb, Luizet, Ambrosia, Nancyi és Sziriai* barackot is. És szükséges is, hogy okszerűen válogassák meg a fajtákat, hogy az egész idény alatt legyen érő barackjuk.

A kecskeméti sikereinek az a titka, hogy sok, nagyon sok egynemű, egyfajtájú barackot termelnek, gondosan csomagolják és pontosan szállítják.

A gyümölcstermelésnél ez a három fő kelleke a boldogulásnak.

A külföldi vevő szívesen megy oda, a hol tudja, hogy egyszerre nagyobb mennyiségű

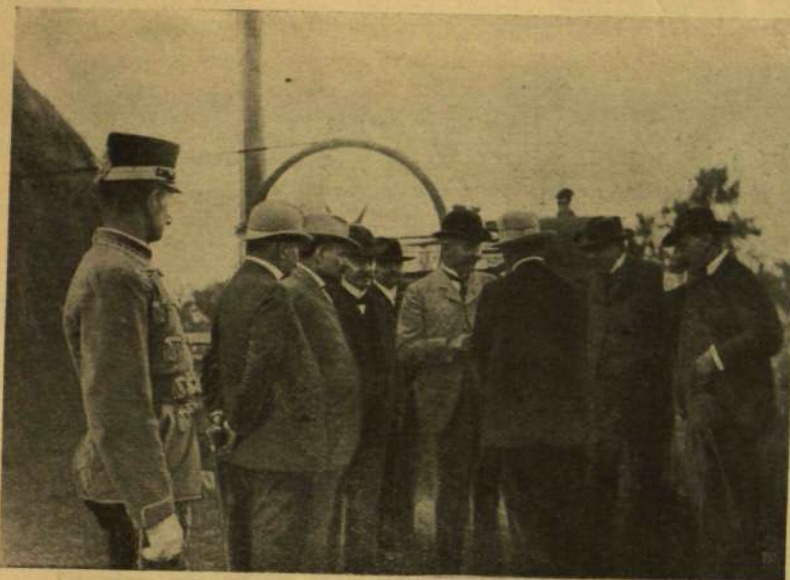

A BARACZKOK OSZTÁLYOZÁSA.

KÜLFÖLDI KERESKEDŐ AZ ELÁRUSÍTÓKNÁL.

A KECSKEMÉTI BARACZKVÁSÁR. — Gárdi Imre félvételei.

TALLIÁN MINISZTER A KECSKEMÉTI ÁLLAMI FÖLDMŰVES ISKOLÁBAN.

Középen a miniszter, vele szemben háttal Marialaky Kálmán tanár, balra Kis kir. ügyész és Rónay Jenő, jobbra Kecskeméti Géza, Széles József orsz. képviselő, R. Molnár István gyümölcsészeti biztos és Kada Elek polgármester.

TALLIÁN MINISZTER A KECSKEMÉTI ÁLLAMI FÖLDMŰVES ISKOLÁBAN.

Középen a miniszter, mögötte Katona Ernő fogalmazó, balra Grasselly igazgató, Kada Elek Kecskeméti város polgármestere és R. Molnár István gyümölcsészeti biztos.

egynemű árút vehet s biztos lehet abban, hogy pontosan kiszolgálják. Külföldre menő gyümölcskereskedelmünknek nagy kárára van az, hogy nem mindenütt követik a kecskeméti példáját. Különösen sok a panasz az elküldés pontatlansága miatt.

Miután végig néztük, hogy raktározzák el a vagonokba Berlin, Drezda, Boroszló, Lipcse, Hamburg, Strassburg, Frankfurt, Düsseldorf és más világpiacon számára a barackokat, menjünk a nagykereskedő, illetve vevő helyiségebe, lássuk, mint készíti elő az áruját a szállításra. Ott vagyunk a nagy tégas udvaron, hol gamma-dával hever a barack, emberek, asszonyok, leányok forgolódnak körülöttük. Válogatják a barackot. Fontos és lényeges dolog ez. Sok függ tőle, a kereskedő és termelő becsülete, — üzleti becsülete.

A válogatást már a fáról való leszedésnél kezdik. A barackot nem ütögetik le a fákról póznákkal, hanem úgy szedik le. Van hozzá külön alkalmazásuk: egy négyoldalú csonka kúp alakú létraszerkezet, a melynek a tetejére szépen föl lehet állani és a kosarat is fölállítani. A barackfák ugyanis nem magas törzsűek s ha melléjük állítják ezeket a különleges létrákat, könnyen elérik a gyümölcsöt s leszedhetik a nélkül, hogy az megsérülne, zúzódást szenvedne.

Es ez nagyon lényeges dolog. A megsérült gyümölcs — legyen csak a legkisebb zúzódása is — nem szállítható. A leszedett barackot garabóba vagy garabolyba rakják; kicsi kosarak ezek, a melyek valami óriási piszkóthoz hasonlítanak és nádból vannak fonva; ennél fogva tartósak, sok évre készültek. Nem is szívesen válik meg tőlük a gazdájuk, mert megszereti s nem nélkülözheti.

Ezekben a garabókban viszik a piacra is. Van azután kis feledele *kasuk* 4—5 kiló barack számára. Ezek kissé hasas, magas alakúak. Ezeket kívül nagy kasuk is van, a melyekbe több kiló fér be és kosarak 20—25 kiló számára.

A külföldi piacra nem helyben szerzik be a kosarakat, hanem Kismarostól, meg külföldről, 75,000—80,000 kómarostól, meg külföldről, kerek lapos kosarak ezek fedővel, úgy készítve, hogy kibírják a nagy utat. Kosarakra nagy a szükség és sajnos, hogy a hazai kosárkészítők nem olyan lelkiismeretesek, mint a külföldiek. A miniszter ez alkalomból meg is jegyezte, hogy miután már Kismarostban megtette a honi kosárkészítéssel a kísérletet, azt olyan vidéken is fogja folytatni, a hol a munkások megfelelő igyekezettel dolgoznak.

A barack válogatása fajta és nagyság szerint történik.

Azokat a barackokat, a melyeket csak kisebb távolságra szállítanak, ősi bevett szokás szerint púpozva rakják a kosarakba s vászonnal körülvéve bevarrják. Erről a különben rozsz csomagolási szokásról csak nagy nehezen tudnak beszélni s midőn a miniszter elődje alatt egy alkalommal be akarták tiltani ezt a csomagolási módot, csaknem ribillió tört ki miatta. A vasút különben csak akkor szállítja az ily módon

csomagolt barackot, ha egy vagon rakományt ad föl az illető s a vasut nem vállal felelősséget a szállítás közben előforduló bajokért. A messze utra kerek feledele kosarakat használnak, a melyeket sorba és egymás tetejébe is lehet rakni s kibírják a szállítást.

A miniszter mind a csomagolást, mind a be-raktározás minden mozzanatát a legnagyobb figyelemmel kísérte s több ízben élénk elismerését fejezte ki az ügyes munkáért.

A vasuti raktárak *Kecskeméti és Feldmayer* Ignác gyümölcsraktárainak megtekintése után megnézte a miniszter a kecskeméti *konzer-nygyárat* is, a melyet a magyar állam segítségével a híres gyümölcsös városban bozeniek létesítettek. Berendezése szép és mintaszerű. Innen tovább folytatta útját a *földműves iskolához*, a melynek faiskoláját *Molnár István* rendezte be. A földműves iskolában *Grasselly* igazgató fogadta a minisztert és kalauzolta úgy az iskolában, mint annak telepén.

A szemle alatt beesteledett s a bankethez kellett ülni, a mely kitünő hangulatban eltartott éjfélig, a midőn a miniszter egész kíséretével a pompás éjjeli levegőben, mely barack-illattól volt terhes, a piacra ment a barack vásárt megtekinteni. A piacra már éjjel egy órakor Kecskemét és környékének apraja-nagya összegyűlt. Egy két garabót visz a kis zsellér, ötöt-hatot, a kinek több van, s a nagyobb termelő szekérral hozza.

Mindenfelől kosarakkal özönlnek elő az emberek; a kis szűk utcákból kocikkal hajtának előre nagy ügyesen, csendben, nem zsi-bongó lármával. Csak ritkán hallatszik a rendő egy-egy keményebb szava, mindenki tudja, hogy kár haszontalan beszédrel, lármával tölteni az időt. Mindenki elfoglalja megjelölt helyét. Egymás mellé állítják a garabókat, szép sorjába, melléje telepszik a gazdája és várja, míg a vevő jelentkezik. Nem nagyon kínálják. Minek is kínálnák, akad a nélkül is a jó portékának vevője. És íme, csakugyan jönnek is a vevők. Nem tömegesen, csak kevesen; de ezek nagy vevők. Először végig sétálnak a sorok között, szakértő szemmel nézegetik a garabók tartalmát s hallgatagok mennek tovább. Nem sietős nagyon a dolguk. Eladó és vevő egyaránt nyugodtan van. Nincs ott az a zaj, az a zibongás, a mi például a budapesti piacokat jellemzi.

Az a kevés vevő hamar készen van. Szüksége lévén a portékára s egynemű árut nagy mennyiségben kapván, hamar megalkuszik s azután viszi a portékáját a vasutra, hogy vagonokba rakva, elszállítsa. Reggel hat, legkésőbb hét óra tájban, — így mondták nekem — már rendszerint vége van a vásárnak.

Es ez így megy napról-napra három hétig. Akkor már elfogyott a kajszinbarack s következő utána más gyümölcs, az alma, meg a körte, és azután a szőlő. Ezekből is sokat termel Kecskemét.

Tallián miniszter nagy élvezettel nézte végig a nagy érdekességű barack-vásárt, és a gazdasági egyesület barack-küldetését, melyen az egyesület titkára, *Kenez Zoltán* mutatta be azo-

kat a pompásan csomagolt barackokat, a melyeket épen a düsseldorfi nemzetközi kertészeti kiállításra szállítottak. Kecskemét híres barack-piacza eleven példája annak, hogy milyen nagy áldás lehet a gyümölcstermelés, kivált ha megfogadják *Molnár István* gyümölcsészeti miniszteri biztos jó tanácsát, hogy ne sok fajtát termeljünk, hanem kevés fajtából mentől többet. Nem kell attól tartani, hogy nem lesz vevő, ha sok a gyümölcsünk, sőt épen ekkor jön a vevő, mint lám a barackvásárra is.

Kardos Árpád.

KRÓNIKÁS TRÉFÁK.

— Első közlemény. —

Ódon nemesi kuriákban sok helyütt még házról-házra járnak a régi táblabírói világ mind ritkábbá váló ereklyéi, elmosódott írású föl-jegyzések, furcsa kuriális betűkanyarításokkal mulattató ötletek, krónikás adomák, melyeken egykor a félország nevetett.

Legnagyobb részük feledésbe ment már régen, pedig nem egy köztük becses emléke egy letűnt korszaknak, a mely hazafiás küzdelmeink legjobbjait nevelte.

Az 1754-iki országgyűlés utolsó volt, mely Mária Terézia életében összehívatott. Közvetlenül megnyitása alatt tette közzé a tudós jezsuita, *Kollár* Adám a magyar királyok kegyuri jogait tárgyaló s a magyar közjogi rendet felforgató híres művét, mely, kapcsolatban a folyamatban levő úrbéri rendezéssel s a rendkívüli hadi adóval, melynek megajánlását kívánták, végsőig fokozta az elkeseredést az országban. *Kollár* műve, melyet mindjárt az első üléseken bemutattak, nemcsak a protestáns ellenzékét találta magával szemben, de egyesült a merész új tanok hirdetése elleni tiltakozásban a katolikus papság s a főrendek egy része is. Kévs könyv kellett oly élénk polemikát, soha annyi pamflet, támadó, czáfólo és vitairat nem keletkezett nálunk, mint a *Kollár* műve nyomán a nemzet történeti jogai, a nemesség kiváltságai védelmében a hatalom csorbított kísérletei ellen.

A rendek elégedetlensége csipős epigrammákban talált kifejezést. Országos felzúdulás támadt, mely a harag és ingerültség éles kifakadásával fordult az udvar tanácsosai s első sorban *Kollár* Adám, *Izdeczy*, a magyar kancellária elnöke és *Keller* Zsigmond udvari tanácsos ellen. A cenzura által elnyomott szó a családi naplók és magánlevelezések pecsétje alá menekült s a nemzet magába fojtott méltatlankodása azzal könnyített magán, hogy elhalmozta elnyomott maró gúnnya minden keserűségével. Nemcsak a zöld, de a fehér asztalnál is a keringő és bujdosó pohárral együtt kézről-kézre jártak a legleplezetlenebb pasquillusok az udvari politika gyűlölt kreatúrái ellen. Politikai bon-mot-ok, élceek, szójátékok keringtek a levegőben, mint pl. az, hogy:

Laszczy* *Izdeczy*vel, *Keller* Zsigmond *Kenez*-szel,** Temetessenek el mind hőhéri kézzel.

Vagy más változatban:

Kollár Adám könyve tüzzel emésztessék,
Mint hogy ellenünk irt, azzal büntetessék.
Keller Ferencz pedig tisztségből kiessék,
Hazánk rontóinak például adassék.

De a hatalom is elővette a puhításnak anynyiszor megpróbált és bevált eszközeit. Kegye, hivatal, rang és jutalom kilátásával vett le sokakat a lábáról. Amulva látta a nemzet, hogyan adják be derekukat egy kézfordulatra épen azok, a kiktől az országgyűlésen legtöbbet várt a nemzeti ellenállás kifejtésében. Mintha ajkukra fagyott volna a szó, gyanús hallgatásba merültek az ellenzék legnevesebb vezetői. Különösen *Darvas*, *Rédey*, *Majláth* ellen háborgott a közvélemény. Egy kézirati följegyzés leplezetlen nyíltsággal ad hangot ez országos bizalmatlanságnak, ekkép aposztrofálva Nógrád kövét:

Nógrád vármegyéből küldessék el *Darvas*,
Hogy országunk mellett forgolódj, ne hallgass.
A mint hogy elején pengettél mint jó vas,
Lövődözés ellen, gondoltuk lesz mely vas.

De megcsalokoztunk vélekedésünkben,
Midőn te felkelnél másodnap gyűlésben,
Egész Táblát mondád oly beszélgetésben,
Lenni, hogy *Kollár*-nak szavát hagynák helyben.

Mely rút dolog legyen hazudni gyermeknek,
Még annál is rútabb megérett elmének.
Mit mondjak már őszben csavarodó vénnek,
Halálnak zászlaját hordozó embernek.

Hogy *Balogh* secundált, én azt nem csudálom,
Ílő mesternek vágódását látom.
Hogy már is hanyatlott, nyilván tapasztalom,
Állhatatlanságát — megvallom, — utálom.

Csiba csacsozásán nagyon meg ne indulj,
Mert azt méltó volna kivetni tanácsból.
Kollár könyveivel kivetni tanácsból,
Ország mellett nem jött soha jó szájából.

Mondom azért *Darvas*, kongós légy, mint a vas,
Ilyen csacsozásra te ne sokat hallgass.
Hazánk ellenségét szóddal rugdósá, mint Sas,
Mert lesz rozsz vas *Darvas*, nem Sas, hanem Szarvas.

Az 1764-iki országgyűlést az alkotmányos élet hosszú szünetelése követte. Zsibbadság merevítette meg a jogairól kifosztott nemzet életerejét.

Megismétlődtek azonban a nemzet elaltatására, az ellenzék ellenállás megtörésére irányuló kísérletek később, az 1807-iki országgyűlésen is, melyet a franciák elleni háborúra megajánlandó subsidiumok ügye foglalkoztatót. A bécsi politika titkos útjainak ismeretére szomorúan jellemzők azok a sorok, melyeket egy névtelen hazafi öntött rigmusokba s melyekben egy-egy röpke vonással vázolja az országgyűlés előkelőbb szereplőinek alakját.

Csak kezdetét láttam még a Diatának
S már sem ígérhetek sok jót a hazának.
Az Igazság képét nézik Dianának,
Melyet a kik láttak, büntetve valának.

Ha hiszünk a régi, mesés Poétának
S Actaeonról szóló szép historának,
Noha ma már senki sem válhat Szarvassá,
De inkább császári belső tanácsosá,
Főispáná, kultusos titkos Kamarássá,
Protonotarius s Al-Palatinussá.

Ez a sok águ szarv úgy elrettentette
Sok hazánkfutit s lábáról levette;
Hogy az igazságot bár megtekintette,
S a baj orvoslását merészen sürgette,
Mihelyt megértette, hogy meg lesz büntetve,
Elállott a haza jussától sietve.

Ilyen *Szabolcs*, *Bihar*, *Szatmár*, *Gömör*, *Csongrád*,
Nyitra, *Győr*, *Hont* — itt is a kinek nem ruhád,
A kettős köpenyeg, ne völd hogy adom rád.
Sőt légy hív, mint *Trencsén*, *Komárom*, *Neograd*.

Ilyen *Pécsi István*, a kit küldött *Sáros*,
Még ez nem hiányos s Mantilja nem sáros.

Ilyen *Nagy Pál*, ez is szöcske bajuszával,
Retensz, ha okádja beszédét torkával.
Hát ha még tollhatná egy-két ebadtával,
Mennyivel több hasznát tenne a hazával.

Ilyen gróf *Desöffy*, a templomi követ,
Látja ez, mint lányját az útra a követ.
S hogy ezt elhárítja, mindent el is követ,
De ki oltathá meg a tüzes Mennykővet?

Kár, hogy némely dolgot igen Scholasticus
Ad elő s akarja próbálni Logice.

* *Laszczy*, a főhaditanács elnöke.
** *Kenez* Ferencz magyar udvari kancelláriai tanácsos s II. József kedvenc ombro.

A KECSKEMÉTI BARACKVÁSÁR A HAJNALI ÓRÁKBAN.

Csak ebből hagyjon el jó Grófom modice,
Ugyan megdicsérem akkor magnificice.

Ő neki a társa kamarás *Lóczy*,
De ne higgy, bár jól szólt, lehetnek újjai
Ravaszok, s az által aranyos Kultsai,
Még előtte bezárt ajtóknak nyitjai.

Jaj, de majd hiba lesz mindjárt a munkába!
Hát hol hagyod *Héves*, ki az iskolába
Küldötte *Reiczky* régi hajlékába
Melyet hídd el, nem tessz Diarimnuba.

Nem hiába hogy ősz, annál van a tanács,
Prielszky kőműves, ez utána az ács.
Előtte a Corpus, mint Ló előt a rás,
Mihelyt csitálni kell, aló, porolipács.

A feje káptalan, csupa Tripartitum,
Mihelyt törvény ellen vagyon appetitum,
Meggzólal: «nem lehet, quia est vitium.»

A centraliztikus törekvések történetének erkölcsi rajzához ezek a töredékek sok egyéni vonással járulnak. Nem a napvilágra szánva, csak egy-egy meghitt kör összejövetelét fűszerezve, mégis, vagy ép azért a friss benyomások közvetlen igazságával világítják meg a közölgök állapotait s a szereplő férfiak lelkét abban az időben.

Érdekes apró megjegyzések maradtak fenn magán-följegyzésekben az 1811-iki országgyűlés híresebb követeiről is. Csak néhányat idézünk belőle, mint mutatót a kortársak ítéleteiről. *Balogh* Péter, a zólyomi főispán: «nagy szeptemvir, de félénk patrióta». *Grassalkovich* herceg: «Venusnak elaget, a hazának semmit». *Esterházy* herceg: «Abban az országban, melyben legtöbb földdel bir, leggyöngyösb az agya». *Zichy* Ferencz faszaltalok: «Ha annyi ereje volna ártni a hazának, a mennyi szándéka, veszedelem lenne». *Balogh* barsi követ: «Állhatatos férfi, hü követ, őszinte magyar ember, több megye tanúsága szerint.» *Csongrád* követi: «vagy nem tudnak, vagy nem akarnak». *Bezerédy* (Veszprém): «szeretne, ha tudna, aulikus lenni». *Szerdahelyi* (Nyitra): «audiendum verbum utrum megszelidült». *Jezermitzky* (Nyitra): «a királyi szótól meg nem ijedve, elveiből mit sem engedett». *Varga* (Zalamegye): «meggyűlöleten nagy, a diatán semmi».

A HADIHAJÓKRÓL.

Az orosz-japán háború eseményei rendkívül fokozták az érdeklődést a szakkörökben, hol élénkebben foglalkoznak a legalkalmasabb hajó-típus kérdéseivel, mint valaha; nemkülönben eszmecserek tárgya személyzet, a legénység kiképzésének kérdése is, mely utóbbi dologra az újabb időkben egyik-másik hatalom kellelénél kevesebb súlyt vetett, megelégedvén hajói erősítésével, szaporításával.

Igaz, hogy a modern hadihajók kezelése

általában könnyebb a régiekénél, már tekintve gépezetük tökéletességét is, a legénység testi erejét nem teszik oly erős próbára, mint a tengerészeti regényíró, *Murray* idejében a mult század elején, a ki még gúnyolódva szólt a francia tengerésztisztek alacsony természetéről s szűk válláról. Ezek következtében ma már kimutathatólag a veszélyek és balesetek valószínűsége s a hajó legénységének halandósági aránya is lényegesen csökkent. Mindez azonban nem elegendő ok az anyagfejlesztés elméletének egyszálú túlságára vitelére s a harezképeség más elemeinek elhanyagolására. Ezen utóbbi, inkább erkölcsi erők elhanyagolása már régóta aggodalommal tölti el a szak-köröket s voltak, a kik már rég nagy katasztrófákat jósoltak a jövő tengeri háborúiban a rendszer felszégeseiből, sőt az oroszok tengeri vereségeit is erre vezetik vissza.

Ezek azt mondják, hogy olyan hajó-típust, mely a támadó és védelmi harc minden taktikai követelményének egyformán eleget tudjon tenni, szerkeszteni nem lehet. Milyen tulajdonságokkal kell ugyanis egy jó hadihajónak birnia? Legelső sorban jó tekintetbe kétségkívül a nagy támadó erő kifejtésére való képesség s ez az ágyuk számától és szerkezetétől függ. De ott van mindjárt mellette a védelem sikerességének szempontja is, mely már egészen más természetű tulajdonságokat követel, melyek első sorban a páncélzati minőségével állanak szoros összefüggésben. Azután jó a gyorsaság kelléke, végre nem utolsó fontossággal bir a hajó ügynevezett *autonomiájának* kérdése sem, a mi alatt azt értjük, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig tarthatja-e magát a hajó nyílt tengeren, a nélkül, hogy készletei kifogyának. Itt tehát a szén kisebb vagy nagyobb mennyisége a döntő, a mit a hajó magával képes vinni.

Ha már most elképzeljük, hogy mindegyik előzők fokozott érvényesülése okvetlen a hajó tömegsúlyának szaporítását vonja maga után, akkor le kell mondanunk arról, hogy egy olyan hajómodellt sikerüljön valaha megszerkeszteni, mely a háború minden eshetőségének egyformán megfeleljen.

Épen azért újabbban a szakirodalom mind teljesebb egyértelműséggel a mellett tör lándzsát, hogy az összes eddigi hajótípusok két főtipusra legyenek csökkentve, a szerint, a mit mindenik állam tengeri helyzete egyik vagy másik harez-módot követeli meg. Az egyik típus a *taktikai* hajóké, melyeknél a harezképeségre, azaz a támadás és védelem hatványozott erős kifejtésére kell vetni a súlyt, milyennek a páncélos vagy sorhajók, a másik a *stratégiai* hajók vagyis páncélos naszádokra, melyeknél inkább a gyorsaság jó figyelembe.

Ezen nézet mellett küzdött 1893-ban *Berton* francia hajómérnök is, a ki szemben az ügynevezett «ifjú iskolával», mely egyenesen a

nagy páncélos hajók kiküszöbölésével s kis arányú, 8300 tonnás, 20 mérföld sebességű naszádok s igen gyors torpedók meghonosításával akarta reformálni a franciaia haditengerészetet, — azt vitatta, hogy csak két típusra van szükség: a 14—15 ezer tonnás taktikai s a 3000 tonnás stratégiai típusra.

Bármint álljon is azonban ez a kérdés, a japán eredmények tanulságai mindenesetre gondolkozóba ejthetik Európát arra nézve, hogy a legjobb hajók mellett is nem kell-e az emberanyagra is nagyobb figyelemmel lennünk? 1588-ban, mikor az «Ark» hajó, Howard lobo-gója alatt s még három más angol hajó megnyitotta a tüzelést a magas tornyú spanyol gályákra, ezeknek szemécszajok elállott; soha-

dulatú hajókkal rendelkezett, s mégis az ütkö-zet napján az amerikai hajóhad könnyen utol-érte őket s ágyú nehány óra alatt elsöpörték az Antillákról a «Mária Teresa», «Oguendo», «Viscaya», «Colon», «Pluton» és «Furor» pán-célos naszádokat, melyek a spanyol kincstár-nak annyi millió frankjába kerültek.

Az államoknak az egyöntetű hajókból álló hajóhadra való törekvése igen érthető. A moz-dulatok gyorsaságára és kitartására nézve nagy eltéréseket mutató hajók vezénylete ugyanis oly nehézségek elé állítaná a parancsnokot, melyek kockázathatnák magát a harc kimenetelét is. Saját kárán tanulta ezt most meg az orosz flotta is. De ez a törekvés tökéletesen nem érhető el. Azért ma már mindenütt belátják, hogy a tisztán

EGYVELEG.

* A japáni mikadó európai módra felszerelt ágy-ban szokott hálni, de 47 millió alattvalója jobb szeret a földön aludni. Ő Felsője európai divat szerint öltözködik, kést, villát és kanalat használ és Londonból szállított hinton jár.

* II. Menelik «a győzelmes oroszlan Judah törz-séből, az Etiópiák királyja, Isten helytar-tója» stb. ismét beteg. Unalmában minden gépet vagy órát szétszed, a nélkül, hogy ismét össze tudná rakni. Egy nagy süveg csukor, melyet egy angol tiszt házában meglátott, annyira megtetszet-neki, hogy napokon át mint valami csodát bá-multa.

* Carnegie András, a dúsgazdag amerikai aczél-gyáros könyvtárakra és iskolai czélokra eddigél

SZÉRFONÓ TANMŰHELY.

KOSÁRFONÓ TANMŰHELY.

IPAROS NÖVENDÉKEK CSOPORTOS TANÍTÁSA A FÜDÖTT SZINBEN.

ÁGYAGMINTÁZÓ TEREM.

KÉPEK A VAKOK BUDAPESTI INTÉZETÉBŐL.

sem láttak ily tüzelést. Négy angol ágyú dör-dült el addig, míg az ellenséges hajók egy. Az angoloknak a francziák és a spanyolok elleni tengeri háborúiban az utóbbiaknak mindig föltétlenül a legjobb hajók voltak, de gyöngé és erőtlén legénységgel; és mégis, bár túlnyomó volt a számuk, vereséget szen-vedtek Lagos-nál, Belle-Isle-nél, a Szt.-Vinceze foknál, Abukir-nál, Trafalgar-nál; Lisszán szintén az olaszok voltak számo-sabban és jobban felszerelve, de ez nem ellen-súlyozhatta a jó hajóslegénység hiányát. S mi-kor Nelson az Atlanti-tengeren és az Antillákon átkelt a Villeneuve és Grovina üldözésére, bár hajói ki voltak merülve, vitorláit, árboczeit ron-csoltak, de legénységében valóságos athléták álltak rendelkezésére, kiknek elég volt ez emlé-kezetes szavakat mondani: «Anglia minden fiától elvárja, hogy teljesítse kötelességét!» — s győzött. Vagy hogy még közelebbi példát lássunk, a lefolyt spanyol-amerikai háborúban, Santiagónál, a spanyol haderő bizonyára gyorsabb moz-

csak mechanikai eszközökön túl ott kell keresni a siker biztos tényezőit, a hol azok valóban találhatók: a legénység harcérzsége fejlesztésében, erkölcsi rugó felébresztésében. A japán tengerészeknél megvannak ezek a rugók, azonkívül, hogy flottájuknak egyes hajói töké-letes taktikai hajók. Főképp a 9850 tonnás «Asamo» japán hajóról már régóta úgy irtak a legelső rendű szakírók, mint a legtökéletesebb típusról, mint a jövő hadihajója típusáról; gépe-zete 19.000 lóerejű, gyorsasága 22 sőt 23 mér-föld s 1300 tonna szentet képes befogadni. Azon-kívül négy 203 milliméteres, tizenegyet 152 milli-méteres és tizenkét 76 milliméteres ágyúja van. Páncélzata 180 milliméter vastag. Tudni kell már most, hogy 15 centiméter vastag páncélt 203 milliméteres ágyú lyukaszt át 2700 méter távolságról, 254 milliméteres ágyú 4000 méter távolságról s 305 milliméteres 9000 méter távol-ságról. Ezek után fogalmat alkothatunk ma-gunknak a mai kor páncélos hajóinak s azok ágyúinak hatalmas voltáról.

több mint 312 millió koronát ajándékozott, mely óriási összegből Angliára és Kanadára 24 millió korona jutott.

* Nagyszerű czukorkagyár. Huntley és Palmer reading-i (Anglia) czukorkagyárában hatezer mun-kás dolgozik. Ezek heti bére átlag 150 ezer koronára van. A gyár készítményei Tokióban ép egy, mint a Fokföldön, Irkutskban vagy Dél-Amerika leg-kisebb városaiiban kaphatók. A cég főnöke Palmer György, ki Readingben VII. Edvard királynak saját költségén márványszobrot állíttatott. Megjegyzendő, hogy a gyár alapítója ezélt ötven évvel mint egy-szeri péklegény 10 shillinggel jött Readingbe. Mostanában a cég vagyonát 50-60 millióra becsülik.

* Az amerikai senatusban 720 ezer korona díjat tűztek ki annak számára, ki az időjárás jöven-dőlének legbiztosabb módját feltalálja.

* Colgate Jakab nevű amerikai bankár két tár-sulatnál 13 millió koronára biztosította az életét. Ennél nagyobb összeg az életbiztosítás terén még nem szerepelt.

* Londonban évenként nyolczadfél millió tonna (75 millió méterháza) kőszén fogy el.

BOLTIZÁR JÓZSEF PÜSPÖK.

Az esztergomi főegyházmege papságának s 14-mik. kath. hiveinek szép ünnepe volt június 14-ikén: Boltizár József püspök, általános érseki helynök tartotta gyémántmiséjét, áldozó papságának hatvanadik évfordulóján. Boltizár József mint a hercegprímás hivatalbeli helyet-tésítője, valóságos jobbkeze, széles hatáskörű állásában hivatalbeli buzgalomával, jóindulatú, szívvelyes modorával s kiváló kötelességérzetével általános tisztelgetést szerzett magának.

Mint pap mintaképeül szolgálhat. Magával szemben szigorú s nagy fáradsággal járó kötelességeit mindenkor a legteljesebb buz-gósággal törekszik teljesíteni. Ismeri és tudni akarja az egész egyházmegye minden leg-kisebb ügyét s nevét soha egyetlen, még oly jelentéktelennek látszó «akta» alá sem írja a nélkül, hogy tüzetesen át nem vizsgálná. Pihenést még a magas korral járó természetes gyengeségek dacára sem enged meg magának s ma is mindig fiatalos lelkesedéssel végzi teendőit.

Boltizár József Morva-Szent-Jánoson 1821. február 3-án régi s előkelő nemes csa-ládból született; atyja a Zichy-családnak jószágkormányzója volt. Iskolai kiképzését Pozsony-Szent-Györgyön kezdte meg, s innen Talára került, majd az esztergomi főegyházmege papnövendékei közé véte-tett fel. Mint ilyen a pozsonyi «Emérica-num»-ba, onnan pedig a nagy-szombati szemináriumba küldetett, honnan a bécsi Pázmán-intézetbe került theologiai tanul-mányainak befejezése végett. Mindig szor-galmas és példás magaviseletű tanuló volt s már ekkor kitűnt iskolatársai közül. Mi-kor theologiai tanulmányait elvégezte, ifjú kora miatt egy évig még nem lehetett föl-szentelni, azért ezen időt az akkor Esz-tergomban levő Presbyteriumban kellett töltenie.

Pappá 1844. július 15-én szenteltetett és segédlelkészi minőségben legelsőben is Ujlakon működött, de csak rövid ideig, mivel az akkori hercegprímás nemsokára Esztergomba rendelte s új munkakört je-lölt neki az egyházmegyei hivatalban. Itt már mint primási titkár működött addig, a míg Selmezbánya lelkésze nem lett. Ezen állását tizenkilenc évig töltötte be. Rövid pár év alatt egészen felfrissítette az ottani hitéletet, buzgólkodott a város oktatásügye körül és sokat tett társadalmi tekintetben is. Elismerését, vonzalmát és szeretetét azzal mutatta meg vele szemben Selmezbánya, hogy 1873-ban országgyűlési képviselővé választotta. Két év múlva esztergomi kanonokká nevezték ki. Csakhamar ezután Nagy-Szombath-ba érseki helynöké, majd püspökké nevezetett ki. Tizenhét évig állt a nagy-szombati érseki helynökség élén s ez idő alatt szorosan lelké-hez nőtt az egész felsővidék. Tapintatosságáért s kedves modoráért ma is rokonszenvesen em-legetik Nagy-Szombathban.

Tíz évvel ezelőtt Vaszary Kólos bíboros her-cegprímás esztergomi általános helynökévé vá-lasztotta. Ezen minőségében is nagy népszerű-ségre tett szert. Szépen nyilvánult a közszere-tet tiz évvel ezelőt, aranyiséje alkalmából, a mikor Selmezbánya és Nagy-Szombat disz-küldöttségek által tolmácsolták szeretetüket. Selmezbánya polgársága külön ünnepet ren-dezett jubileuma napján, Nagy-Szombathban pe-dig díszpolgárrá választották. Most gyémánt-miséje alkalmából fokozódott a szeretet nyil-vánulása s gyűjtés is indult egy nevével elne-vezendő segélyalap létesítésére.

Gyémántmiséje ünnepe az esztergomi szé-kesegyházban fényes hálaadó istentisztelet tar-tottat, melyben résztvett az egyházmegyei pap-ság, a megyei tisztikar Horváth Béla főispán vezetésével és nagyszámú közönség. A püspök ezután a papnevelő tágas dísztermében fogadta a sokféle küldöttségek tisztelgéseit s délben egy óraker a hercegprímás által adott díszbédre gyűltek egybe tisztelői, a város pedig lobogó-díszát öltötte.

A PÁN PRESBYTERIÁNUS ZSINATRÓL.

Liverpool, 1904 július 8.

Csodálatos város ez a Liverpool. A ki először jár benne, csupa «business»-t lát. Persze, mert hát a külvárosaival együtt jóval több ember lakja, mint egy millió. Es micsoda ember, vagyis mennyi változata az emberiségnek! A kaukázusi, a mongol, a néger, vegyítve a vegyített fajokkal. A sok különböző öltözet közt tösgyö-keres vuklis lengyelzsidó is látni. És ez a sok ember mind sűrű-forog; izület közt és bonyo-lít. A kikötő, mint egy kas, folyton ontja az embert. A múlt évben több mint 25,000 gőzös fordult meg benne és pedig főleg nagy oceán-járó gőzösk. Egyes raktárban van annyi búza, a mennyi 42 millió embernek elég egy negyed esztendőre, annyi dohány, a mennyit 42 millió ember két év alatt elfogyaszt, és megnéztem ma reggel egy olyan «cold Storage», a hol ez idő szerint 33,000 New-Zealandban leölt és meg-fagyasztott állapotban ide érkezett birka várja azt, a ki megvegye, megegye.

Am azért ez mégis csak egyik oldala ennek a rengeteg városnak. A ki az angol viszonyok-kal nem ismerős, aligha tudja, hogy egyúttal itt van egyik székhelye a filozófiának és a theo-logiának is; nem az egyetemen, hanem azok-ban a kedves, rendkívül lakályos «home»-okban,

BOLTIZÁR JÓZSEF PÜSPÖK.

a milyenek sehol sincsenek másutt, csak Ang-liában. Van egy angol példabeszéd, a mely azt mondja, hogy a mit ma gondol Lancashire (ebben fekszik Liverpool is), azt gondolja hol-nap Anglia.

A mi fogalmaink szerint különösnök tetsz-hetik az a tény, hogy itt még ma is teológiát csinál az utca is. Tudniillik demonstrál és veszekszik; nem lévén pedig ellátva a higgadt-ságnak azon fokával, a melylyel a skótok bir-nak, gyakran verekszik is. Azt gondolná az em-ber, hogy az egymás mellett levő felekezetek csinálják ezt. Dehogya. A Church of England (az anglikán egyház) hivei azok mind ez idő sze-rint, a kik már évek óta minden szombaton egy-egy utcászaki vagy parki predikáció vagy demonstráció után összeverekesnek az Atha-nasius-fele hitformula miatt, gyakran alaposan helyben hagyva egymást, sőt szegény Kensis, a paritás mozgalom egyik vezetője, bele is halt egy ilyen verekedésbe.

De a komoly teologia is számtalan kutató-val dicsekszik itt. Maga a liverpooli püspök Anglia egyik legnevezetesebb tudósa és Wats-son, a kit MacLeren név alatt ismer a tudós világ, kétségkívül egyik legelső gondolkozója Angliának s vele a nagy világnak, manapság. Egészen érthető és természetes volt tehát a választás, hogy a pán presbyteriánus zsinat üle-kezési helyéül Liverpool jelöltetett ki az idén. Liverpoolban magában nem kevesebb, mint 88 kálvinista egyház és templom van, (érdekes megjegyezni, hogy ezek közül 21 gyülekezetben a templomi nyelv kizárólag walesi, 7-ben vegyes,

a többiben kizárólag angol; a mi mutatja a walesi nép szívósságát és igazi kálvinista erélyét nem-zeti nyelve védelmében); természetesen ilyen arányban van képviselve a többi nagy protes-táns felekezet: a Church of England, mely épen most akarja letenni egy új székesegyház alap-követ; a methodisták, a baptisták, a congrega-tionisták. Sőt ezeken kívül is vannak még templomok a római katolikusoknak és a zsidóknak, és több, részben philosophiai, részben etikai alapon álló felekezetnek.

Maga a pán presbyteriánus zsinat a földön élő összes azon reformált egyházak képvisellete és tanácskozó testülete, a melyek a presbyteri rendszert elfogadták. A küldötteknek fele tehát világi itt is. Ez a zsinat, mely már Kálvinnak magának kedvezé eszméje volt, az észak-ame-rikai és az írlandi egyházak majdnem együt-tes kezdeményezésére, 1877-ben alakult Edin-burgban. Akkor a magyar kálvinista egyházat Balogh Ferenc debreczeni hittanár képviselte, a ki csak pár évvel ezelőt jött haza Edinburg-ból, mellette néhai Tisza Lajos volt kiküldve, ki azonban közbejött akadályok folytán nem mehetvén el, boldog emlékeztető báró Vay Mik-lós konventi elnök engem küldött ki helyette. Ezen a gyűlésen már szóba jött a magyar egy-ház belépése tag gyanánt, a mint azt jelen-tünkben javasoltuk is.

Az események azonban közbeszóltattak s még az 1885-iki londoni zsinat után, melyen ismét mi ketten képviseltük a magyar kál-vinista egyházat, sem történt döntő lépés, csupán az idei konvent hozta meg határo-zatát ezen irányban.

A zsinat szervezete szerint tisztán ta-nácskozó testület, semminemű befolyása, vagy hatósági jogköre egyik egyházra sincs. A minthogy nem is lehet. Tisztán akadé-mikus megvitatása az egyházi életet érintő kérdéseknek, kicserélése az eszméknek, az áramlatok és személyek kölcsönös meg-ismerése, kölcsönös tájékozás és segély-nyújtás.

Ezideig összesen nyolcz ilyen zsinat tar-tottat a következő sorrendben: Edinburgban (1877), Philadelphiiában (1880), Belfort-ban (1884), Londonban (1889), Torontóban (1892), Glasgowban (1896) Washingtonban (1899), s az idén Liverpoolban. Az idén a jövő zsinat helyéül New-York tüzetett ki, idejéül pedig az 1909. év.

A magyar ev. ref. egyház képviselével újra Balogh Ferenc és én bizattunk meg a konvent által; Balogh Ferenc azonban akadályozva lévén, a tavaszi konvent négy köldöttet nevezett meg: dr. Gódföld József főgondnokot, dr. Csiky Lajos, dr. Szabó Aladár theologiai tanárokat és engem, kik közül a két első el nem jöhetvén,

dr. Szabó Aladár én képviseltem egyhá-zunkat. Mellesleg meg kell említenem, hogy a gyűlés egész folyamán nagy rokonszen-vel és érdeklődéssel találkoztunk, nagy szives-séggel hallgatták meg dr. Szabó Aladár elő-adását és az én üdvözlőmetem is, sőt az elnök, Caven, záró beszédében különösen melegen emlékezett meg rólunk, arról a hazáról, mely-nek nagy fiát (Kossuthot) ő egész Amerikával együtt bámulta, s arról az egyházzal, melynek működését csak legújabbban kezdik figyelemmel és elismeréssel kísérni. Még hozzá kell adnom azt a tényt is, hogy fölemlítvén erős nyoma-tékkal több ösztöndíj szükségét magyar fiatal emberek részére: Caven dicsérettel emlékezett meg a Torontóban tanuló magyar theologusok-ról, hasonlóképp a skót egyházak küldötte az edinburghi ö-ztöndíjakat élvezőkről s igen be-folyásos férfiak (Watson admirális és Brecken-bridge tábornok) biztosítottak arról, hogy kiváló gondoskodásuk tárgya lesz ily ösztöndíjak szer-vezése Amerikában, míg Robson és Dykes, a mozgalom vezetői Angliában, megígérték, hogy Cambridgeben tesz-e hasonló lépéseket. Külö-nösen ez az utóbbi, a melyre nézve vannak további kilátásaim is, nagy nyermény volna a magyar református egyházra nézve.

Még egy adatot kell megemlítenem. John Schick washingtoni lelkész úr, a kinek gyüle-kezetéhez tartozik Roosevelt elnök is, a ki mel-lesleg megjegyezve, nemcsak minden isteni tisztele'ten, elen van, de a vasárnapi iskolát is gyakran maga vezeti, — felhatalmazott engem annak köztudomásra hozatalára, hogy az elnök

KOLOSSVÁRY DEZSŐ TÁBORNOK ESKÜVŐJE.

Érdekes esküvő volt július hó 11-én a fővárosban. A vőlegény *Kolossváry* Dezső vezérőrnagy, ki a múlt nyári zajos obstrukciónak csendes honvédelmi minisztere volt; a Kúria-Héderváry kormány másodszori lemondása után azonnal ismét aktív szolgálatba lépett; rövid honvédelmi miniszteri szereplése rokonszenves emléket hagyott hátra maga után a politikai körökben. A miniszteri állásáról való lemondása óta keveset foglalkoztatta a nyilvánosságot; de közelebb általános örvendetes feltűnést keltett, midőn a lapok hírel hozták, hogy jegyet váltott, majd pedig a múlt héten a Kalvin-téri anyakönyvi hivatalban, illetve az Angol-kisasszonyok templomában megtartotta esküvőjét *Barbás* Rózi kisasszonnyal, a fővárosi társaságnak szép és széleskörű műveltségéről ismeretes tagjával. A fiatal pár természetesen rengeteg sok szerencsekívánatot kapott, szintűgy a menyasszony édesapja, *Barbás* József dr. a Rókus-kórház belgyógyászati osztályának nagytudományú főorvosa. Az esküvő a kora reggeli órákban volt, utána az új házask utra keltek; utjuk végső állomása *Rzevoz* lesz, a hol *Kolossváry* Dezső most helyőrségi parancsnok.

BARBÁS RÓZI, KOLOSSVÁRY DEZSŐ MENYASSZONYA.

Úr nemcsak különösen érdeklődik a magyar református egyházak sorsa iránt Amerikában, de megbizta őt azzal is, hogy kivétel nélkül minden magyar református adakozáshoz, a melyet a gyülekezet elismer, az ő részéről 10—10 dollárral járjon. Ez pedig csinos kis összeg, mert nagyon sok alkalommal járnak szegény magyar hiveink Amerikában is a testvéri segítség oltárához.

Hogy némi fogalmat adjak a zsinat terjedelméről, meg kell említenem, hogy 350 küldött volt jelen, képviselve összesen 32,400 egyházat. Európából Ausztria, Magyarország, Belgium, Franciaország, Görögország, Olaszország, Oroszország és Svájc egyháza, és az angol, skót és írlandi egyházak küldöttjei voltak jelen. Nem küldött képviselőket Németország és Hollandia, ez utóbbiból azonban voltak jelen többen. Ázsiából a misszionárius egyházakon kívül csak a formozai volt jelen; Afrikából csak a délafrikai angol, ki azonban nemcsak teljes melegséggel szolt a boer egyházzól, de a tényleges együttműködést is kiemelte, úgy az angolok és boerok, mint a kafferek közt. Amerikából az észak-amerikai nagy kálvinista egyházak, a presbyterianus, a «Cumberland», a «Reformad», az «United Presbyterian» s a kisebbek is, a canadai, a mexicói egyház; Ausztráliából az ausztráliai, új-zeelandi és új-hebridai, Nyugat-Indiából a jamaikai egyház volt képviselve. Természetesen volt jelen néger kálvinista hittanár is, még pedig igen szellemes, ügyes szónok.

Méga tárgyalási anyagról kell megemlékezni. A statisztikai jelentésen, és az Alliance működéséről szóló jelentésen kívül tárgyalva voltak a bibliai kritika kérdései, a biblia összekötése a keresztény felfogással; a hitvallások kérdése meglegelőn szabadelvű felfogással; a kereszténység kérdése a forogó napi kérdésekkel szemben; az egyház helyzete a különböző országokban a korszellem uralkodó tüneteivel szemben; a külmisziók kérdése, a nők és gyermekek kérdése; a presbyteri rendszer eredményei. Különösen érdekesen fejtegette Lord *Balfour*, volt skót miniszter, a presbyterianus hatását a polgári életre; aztán az egyes egyházak helyzete, állapota és függő kérdései a nagy világ minden részén.

Hogy egy zsinatra — még ha tíz napig tartott is — elegendő anyag volt ennyi: az bizony szembeszökő. Hogy azonban ily hosszú idő alatt s ily változatos tárgysorozattal is alig volt eltérő vélemény, épen abban az egyházban, a mely az önálló gondolkodásnak és szabad vizsgálódásnak klasszikus talaja: ez valóban meglepő. Mutatja azt a nagy eredményt, melyet a presbyteri rendszert követő egyházak, a hit és ész együttes talaján századok munkájával elértek, s együtt al az a nagy vigaszt, melyet az eredmény minden gondolkodó agyban támaszt, hogy sem a hitet az ész, sem az ést a hit túlkapásaitól nines ok féltetni, ha a teljes szabadság a kutatásban épen az e szabadság által megizmosodott erőteljes érteleme és kedélyre képes támaszkodni.

György Endre.

A TUDÓVÉSZ SZERUMOS GYÓGYKEZELÉSÉRŐL.

A «Vasárnapi Ujság» 26-ik számában egy közlemény jelent meg a tudóvész szerumos gyógykezeléséről, mely, mint a «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége értesít, sokfelé feltűnést keltett. A szerkesztőséghoz számos betegől jöttek tudakozódó sorok, viszont nem egy orvos tüntette fel a *Marmorek*-féle kezelést, mintha az volna a tudóvésznek régóta keresett panacea. A szerkesztőség ezért engem szólított arra, hogy ismertessem meg az érem másik oldalát is.

Midőn e főlhívásnak megfelelek, személyes indokokegyáltalán nem vezetnek, a közlemény szerzőjét, — mely közlemény különben több tekintetben igen tanulságos, — nem ismerem, tudtommal nem is láttam. Tudóbetegségek specialista sem vagyok, s így a kenyérigység sem vezethet.

Épen azért, mert nem vagyok szorosán vett szakember, a szerkesztőség felszólításának akkép akarok eleget tenni, hogy az éremnek ama bizonyos másik oldalát, — a fénesebbiket eléggé megvilágította az első közlemény szerzője, — úgy akarom megismertetni, hogy nem a magam, hanem néhány szaktekintély véleményét fogom reprodukálni.

Marmorek előadását szerumáról «Serum et vaccine antituberculeux» címén a párisi akadémia 1903. évi november 17-ikén tartott ülésén tartotta meg. Ez előadásban elmondta, hogy állapotokon végzett kísérletei arra bátorították, hogy szerét beteg embereken is megkísértse, s több mint egy éve folyó gyógyító kísérletei főleg az ugynevezett sebészi tuberculosos esetekben szerinte igazolták gyógymódjának jogosságát.

Rövid idővel ezen beszámoló után, 1903. december 1-én, ugyancsak a párisi Academie des Sciences ülésén már jóformán ki is végezték *Marmorek* eljárását. Félig-meddig

kedvezően ezen az ülésen csak *Monod* nyilatkozott *Marmorek* gyógymódjáról, ki az eddigi kísérletek alapján elért eredményeket *felbátorítóknak* tartotta, mert osztályán néhány mirigy-tuberkulózisban szenvedő beteg állapota a *Marmorek*-féle kezeléssel egyidejűleg javult. *Monod* sem tartja azonban kizártnak, hogy ezt a javulást a betegek kedvezőbbre változott táplálkozásai és hygienikus viszonyainak javára kell elkönyvelnünk. *Le Dentu* ugyanezen ülésen egy kezdődő tuberkulózisban szenvedő beteg sorsáról számolt be, kinek sipesontján is voltak gümös góczok. Ez a beteg 12—15 befecskendést kapott, a nélkül, hogy állapotában javulás állott volna be, mire *Marmorek* félbehagyta a kezelést. A beteg meghalt. *Hallopeau* hét olyan betegről szólott az említett ülésen, kinek a bőrbeli gümös góczokat nemcsak hogy nem gyógyította meg a *Marmorek*-féle kezelés, hanem ellenkezőleg, a régi góczok körül újak képződtek, sőt két betegnél a góczok körül oly macacs, kemény beszűrődések keletkeztek, hogy meggyógyulásuk tíz hónapig tartott. Minthogy *Hallopeau* ilyenféle kellemetlenségeket más szer vagy szerum alkalmazása után még nem látott fellépni, ezeket egyenesen a *Marmorek*-féle szerum következményeinek tartja. *Dieulafoy* hét beteg sorsáról számolt be a francia akadémia december 1-én tartott ülésén. Ezek közül négy különböző stádiumokban lévő gümőkórban szenvedett, kettőnek betegsége tüdő- és gége-tuberkulózis volt, egynél pedig tuberkulikus mellúri izzadomány képződött. E hét beteg bőre alá két vagy több napi időközökben maga *Marmorek* fecskendett 5—10 köbcentiméter szerumot, s az eredmény mégis nagyon kedvezőtlen volt. A befecskendés a lázat nem befolyásolta, sőt egy eladig láztalan beteg a befecskendés után lázas lett. A köpésre szintén legfeljebb kedvezőtlen befolyással volt az eljárás. Kezelés közben újabb góczok is felléptek, s a betegek nemcsak hogy nem híztek, sőt egyesek kezelés közben a bő táplálás dacára erősen lefogytak. Mindez arra bírta *Dieulafoy*-t, hogy megkérje *Marmorek*-et, szüntesse be a kezelést. A hét beteg közül öt az említett gyűlés idejé-

Köztér utóds fényképe.

KOLOSSVÁRY DEZSŐ TÁBORNOK ÉS NEJE.

KRÜGER PÁL.

Egész világrészekkel elválasztva hazájától, melyet valaha megláthatni még reménye sem lehetett, idegen föld idegen néptől környezve halt meg július 14-én a leigázott boer köztársaságnak, Transzválnak egykori elnöke, az öreg Krüger. Pár évvel ezelőtt még őt világrész leg-többet emlegetett embere volt, a mivel nemzettek nagyobb része lelkesedve gondolt rá. Hazája bukásával ő is letűnt a szereplés teréről, csak nagy ritkán hallatszott egy-egy rövid hír betegkedéséről. Ezért halála híre szinte váratlanul érte a világot.

Élénk emlékezetben van még, hogy Krüger volt a lelke annak a bátor ellenállásnak, melyet a boer nép az angolok ellenében kifejtett. Ő kezdte a háborút is híres ultimátumával, szervezte a harcra népet oly szívós erélyvel s oly bizalommal a sikerre, a milyent csak a szabadságharcok történetében találhatni. Nem volt járatos a diplomácia cselekedésében, nagyon is vérmesen ítélte meg azt az óriási erő-különbséget, mely népe s az angol közt van, tulságosan bizakodott az európai hatalmak közbelépésében, — ez volt az oka a bukásnak. A közvélemény Anglián kívül mindenütt az ő részén volt, de mit érhetett ez az ágyúk és szuronyok hatalmával szemben? Most már az öreg Krüger az előtt a bírótól számol be érényeiről és tévedéseiről, a kibe mindig legfőbb bizalmát vetette s a kinek nevével minden dolgát kezdette és végezte.

Krüger Pál István János 1825-ben született Vahlbankban, egy colesbergi kerületben fekvő kis farmon. Mint maga bizonyos büszkeséggel szokta volt mesélni, kora ifjúságában márhaszpásztor volt s ehhez képest folyt le nevelése is: a titjától tanult írni, olvasni, vele együtt olvasgatta a bibliát. A szomszédság körében már fiatalon tekintélyre tett szert szellemi tehetségeivel. Már 17 éves korában házasodott meg először: első neje, Duplessis Mária azonban négy év múlva meghalt. Csakhamar ezután elvette sógoranját, Duplessis Zsuzsannát, a kitől kilenc fia és hét leánya született; ezek közül azonban már csak három fia és öt leánya él.

Eszével és bátorságával hamarosan jutott népe közt vezető állásra, parancsnokló tábornok, majd 1872-ben a vérehajót-tanács tagja lett. 1883-ban választották először elnöknek s azóta megmaradt az elnöki székben a köztársaság bukásáig. Jameson hírhedt betérése óta mind élesebb lett az ellentét a boerok s a bevándorolt angolok közt s e vizsály vezetett a háborúra, melynek keletkezése és lefolyása ismeretes. Mikor az angolok elfoglalták Pretoriát, Krüger átadta az elnökséget Schalk-Burger elnöknek s Lorenzo-Marquezen hajóra szállva, Európába jött, abban a reményben, hogy sikerül a hatalmakat a közbelépésre rábíri. Franciaországban nagy lelkesedéssel üdvözölték, Loubet elnök is fogadta, de kitérő választ adott. A német császár már Kölnbe érkeztekortudatára adta, hogy nem fogja fogadni, ugyanigy tett a czár is. Krüger belátva reményei hasztalanságát, előbb Utrechtbe vonult vissza, később télen a Rivierán, nyáron a genfi tó mellett szokott tartózkodni, teljes visszavonultságban tölte napjait, biblia-olvasással foglalkozva legtöbbet. Svájcban, a waadti Kanton Clarens nevű helységében halt meg; halálának közvetlen oka tüdőgyulladás volt. Utolsó óráiban többször is azt a kívánságát fejezte ki, hogy hazája földjében szeretne pihenni. Az angol kormánytól függ, megengedi-e holttestének hazaszállítását.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR EMLÉKE.

Legutóbbi számunkban röviden megemlékeztünk már annak a kegyeletes ünnepélynek lefolyásáról, melyet a háromszéki egyetemi hallgatók rendeztek Körösön és Kovásznán *Körösi Csoma* Sándor szobra alapjára.

Az ünnepelés Kovásznáról indult ki, a honnan nagy ünneplő sokaság ment át a közeli Körösre.

KRÜGER PÁL.

A község temploma előtti téren gyülekeztek, hol a Himnusz éneklése után *Pap* József beszédet mondott *Körösi Csomáról*, *Fadgyas* Jenő pedig szavalt, aztán a nagy magyar tudós szülőházába vonultak s áhítatos kegyelettel megszemlélték azokat a helyeket, a hol *Körösi Csoma* Sándor gyermekéveit töltötte. A szülőházat *Sándor* József, a kerület országgyűlési képviselője beszéd kíséretében megkoszorúzták. A szülőház jelenlegi lakója a 70 év körüli özvegy *Csoma* Sándorné Ördög Mária, a tudós Gábor nevű öcsöce fiának özvegye, *Mózes* nevű fiával. Ők *Körösi Csoma* Sándornak legközelebbi még élő rokonai.

Az ünnepet este Kovásznán a szinkörben tartott hangversenyyel fejezték be. Itt olvasta fel *Sándor* József országos képviselő azt az emlékbeszédét, melynek főbb részeit legutóbbi számunkban közöltük. Zene, ének-számok és szavalt egészítették ki a hangverseny műsorát. A szép sikerű ünnepély a szoboralap javára 1100 koronát jövedelmezett.

A «NORGE» DÁN HAJÓ PUSZTULÁSA.

Alig hogy kissé lecsillapult a «*General Slocum*» nevű amerikai kiránduló-hajó elpusztulása miatti közsajnálok, újabb hasonló nagyságú szerencsétlenség rázta meg a lelket; a «*Norge*» nevű kivándorlót szállító dán hajó elmerülése több száz utasával együtt. Ekkora hajótörés az európai tengerpartokon nem volt a francia «*Bourgeois*» hajó 1898-ban történt elpusztulása óta.

A «*Norge*» június 22-én indult el Kopenhágából 694 utassal, a kik közt dánok, norvégek, svédek, oroszok és finnek voltak, sok aszszony és gyermek. Viharos, ködös időben haladt a hajó s Skótszország nyugati partjának közelébe érve, belelökött a skót parttól 290, Írland éjszaki partjától 260 mérföldnyire fekvő Rockall nevű sziklaszirte, egy a tengerből 70 lábnyira kiálló gránitbombo. E sziklának, mely ötven mérföld hosszú s huszonöt mérföld széles homokzátonyból emelkedik ki, az a nevezetessége, hogy messzebb esik a szárazföldtől, mint bármely más hasonló nagyságú tengeri szikla a világon.

Az összeütközés után a «*Norge*» roppant gyorsasággal kezdett alámerülni; az utasok rémülten szaladtak a fődélzetre s az ilyen esetekben megszokott jelenetek folytak le a rémületében magából kikelt tömegben. *Gundel* kapitány, a hajó parancsnoka, a tiszték s a legénység nagyon bátran viselkedtek, megtették mindent, a mi tőlük telt, leoldották a mentő csónakokat, de a szörnyű tolongás, az emberek fejvesztett kapkodása meghiúsította fáradozásukat. A csónakokba annyian ugráltak be egyszerre, hogy elmerültek. Egy-két csónak mégis elindult; másnap reggel nyolc órák, huszonnégy órai küzködés után az egyik csó-

A Rockall skilla, melyen a «Norge» gőzös hajótörést szenvedett.

Gundel, az elsüllyedt «Norge» gőzös kapitánya.

nak találkozott a «Salvia» nevű angol hajóval a mely fölvette a benne volt 27 utast. Egy másik angol gőzös, az «Energie» 70, egy harmadik, a «Corovna» 31 utast mentett meg, a kiket mentő-csónakokban a nyílt tengeren találtak. Még 17 utas menekült meg. Ezek mind a hajószemélyzet bátorságának köszönhetik megmenekülésüket. A «Norge» husz percz alatt merült alá s körülötte a tenger tele volt holttestekkel és fuldoklókkal.

Gundel kapitány a hajón maradt, a míg az el nem süllyedt; míg lehetett, vezette az életmentést. Aztán belegrott a vízbe, miközben egyik lábát erősen megsértette s így úszva, sebesülten menekült meg Brunn hajómérnökkel együtt. Mintegy két órai úszás után vette fel őket egy csónak.

AZ ORSZÁGOS POLGÁRI ISKOLAI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE.

Az «Országos Polgári Iskolai Egyesület» július 5-én és 6-án tartotta Herkulesfürdőn, az ottani nyári színházban, kilencedik rendes közgyűlését. Mintegy 120 főre menő társaság gyűlt össze erre az alkalomra a természeti szépségeiről méltán híres fürdőhelyen, s július 4-én este a gyógyterem előtti nagy teraszon társas vacsorát és kedélyes ismerkedési estélyt tartott.

Magya a közgyűlés 5-én reggel 9 órakor kezdődött, s azon a kultuszminisztert Polgár Károly Krassószörényemgye főispánja képviselte. Az elnöki megnyitó beszédét Lád Károly egyesületi elnök mondotta, a ki részletesen beszámolt az egyesület múlt évi működéséről és érdekesen fejtegette a polgári iskolai tanterv ügyében kifejtett munkásságot, valamint a polgári iskolának tervben levő reformját is.

Első felolvasó Schmidt Gizella volt (Budapest), a ki azt a tételt fejtegette, hogy «mikor felel meg a magyar polgári leányiskola igazi rendeltetésének és feladatának?» A mai német, francia, angol, amerikai és svájci nőnevelési és oktatási állapotokból kifolyó üdvös reformokra utalva, a magyar polgári leányiskolák reformálásánál főképen azt sürgette, hogy leányaink nevelése nemzetiesebb és gyakorlatibb irányokba tereltesse. A felolvasáshoz sokan hozzászóltak, de valamennyien egyetértettek a felolvasónó érdekes fejtegetéseivel. Majd dr. Kerékgyártó Elek (Budapest) tartalmas előadása következett «az ifjúsági egyesületekről»; ez előadást bővebb tárgyalás végett a választmányhoz utasították.

Délben bankett, délután pedig társas séta következett a fürdőben és annak közeli gyönyörű vidékén.

A második napon, a beérkezett jelentések és folyó ügyek szokásos elintézése után elsőnek Rakodczay Pál (Szenicz) tartott felolvasást «a magyar nyelvnek a nemzetiségi iskolákban három folytatódagos tanfolyamban való tanításáról», mely hosszabb vitát keltett. Végül Volenszky Gyula értekezett «a polgári iskola tanárainak képzéséről és képesítéséről». A közgyűlést az egyesületi tisztikar és választmány megköszönésével rekesztette be.

A közgyűlésen a Franklin-társulat Kuttner

Dávid kiadóhivatali főnök s Lukács és Huszár főtisztviselők képviselték.

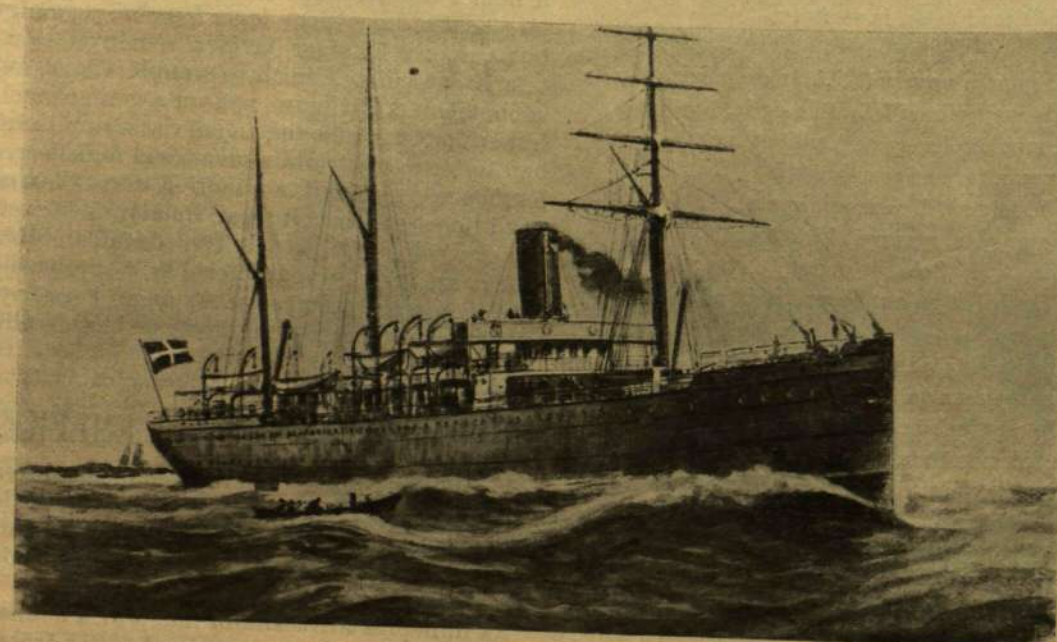
Az egész társaság, a közgyűlést követő napokon több szép kirándulást tett még Herkulesfürdő környékére. Így például 7-én kocsiokon átmentek Orsovára, a honnan Ada-Kaleh szigetét s az ú. n. «Korona-kápolnát» látogatták meg. Majd Turn-Szeverinbe, s innen az Al-Dunán Bázisig utaztak, a honnan másnap a resinai vasművek meglátogatására rándultak ki. A vendégek herkulesfürdői elszállásolása, valamint a kirándulások figyelmes és körültekintő rendezése körül kiváló érdemeket szerzett Mihálik Sándor orsovai polgári iskolai igazgató, a kinek fáradozása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az országos polgári iskolai egyesület ez évi közgyűlése oly szépen sikerült.

KÉPEK A HARCZTÉRRŐL.

Hiába állott be az esős időszak Mandzuriában, a harcok mégsem szünetek meg s kisebb-nagyobb összecsapások napirenden vannak, a melyekről azonban rendszeren igen hézagossá, megbízhatatlan hírek érkeznék hozzánk.

Hanem ha a híreket könnyű is megzavarni, vagy valamely vesztett csata jelentőségét kisebbíteni, bajosan megy ez a harcztérről is immár elmaradhatatlan fényképezéssel. Például fényképeztek azokat az orosz ágyúkat, melyeket a japánok a yalni csatában foglaltak el. Nagy sereg ágyú biz ez s ezeket látva, hiába minden czáfolgatás, kisebbítés. Láthatni, hogy ezek az ágyúk, ha sérültek is, még nem váltak hasznavehetetlenné s így megeshetik, hogy a japánok azokkal az ágyúkkal lövöldöznek az oroszra, melyeket tőle vettek el. E nagy csatát tudvalevőleg Kuróki tábornok nyerte meg, a kit a fényképezésként szintén sikerült tábori föl-szerelésében lennenni. Erélyes, komoly öreg úrnak látszik, mind a mellett katonás tartású, erőteljes ember.

Egy elsőrendű angol lap haditudósítója így

«NORGE», AZ ELSÜLYEDT DÁN KIVÁNDORLÓ-HAJÓ.

írja le Kuróki tábornokot: «Középmagasságú férfi. Az arca bronzszínű, majdnem oly sötétre van festve, mint a mahagoni fa. Szürke bajusza erőre és szilárdságra valló száját takar, erélyes metszésű az álla is. Szeme sötét, de van benne bizonyos vidám csillogás, a mely enyhíti az arcz felső részének keménységét és komorságát. A szivar ritkán hiányzik szájából.»

Míg a csataterén dörög az ágyú, a seregszaporítás is serényen folyik mindkét részből. A japán hajón hordja, lehetőleg titokban a maga segédesapatait, míg az oroszok csak a szibériai vasút áll e czélekből rendelkezésére. Egyik képünk egy orosz önkéntes csoportot mutat be, a mint a moszkvai pályaházból hosszú, veszélyes útjára akar indulni. Egy másik képünkön egy csapat japán katona látható Kuróki seregéből, a mint előnyomulás közben megpihennek egy erdős hegy lábánál, hogy elkölt-sék rizsből és theából álló szerény ebédjüket. Vidám arczal néznek bele a fényképező géphe, mintha nem is a halál torkába mennének. Japán lovasok támadását is láthatni egyik képünkön, a mint a csata hevében az oroszra rohannak.

A tengeren is nagyon megelénkült a hadműveletek, mióta a Port-Arturi kikötő megint szabad lett s a vladivosztocki hajók is ki-kicsapnak. Nagy tengeri csaták ugyan nincsenek, mivel az oroszok ettől huzódoznak, hanem kisebb-összeapások annál gyakoribbak s a torpedónaszádok gyorstűző ágúinak dörgése sokszor megzavarja kivált éjszakánként a tengerek esendjét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Herczegh Jenő: Melódiák, Budapest 1904. Vékony kis versfüzet, még pedig nem csak mennyiségre, hanem minőségre is. A szerzőben, mint már körülbelül egy év előtt megjelent verseiből is láttuk, nem valami bő a poétai véna. Szeret nagyokat mondani, lángoló szenvedélyekről, perzselő vágyakról beszélni, de a nélkül, hogy valódiságukat el tudná hitetni. Ha meg csöndesebb hangulatokat vesz tollára, semmitmondóvá lesz; a hangulat-téshez nyelvének nincs meg a kellő színe és hajlékonysága. Nagyon fogyatékos a ritmus-érzéke is, alig van csak valamennyire is jól verselt darab a füzetben. Van egy ciklusa (a «Perdita dalok» című), a melyben, ügylészlik, merész és eredeti akart lenni, az eredmény azonban elcsépett dolgok izléstelen ismételtgetése. Néhány jó stófia azonban akad a füzetben s egy-két vers is, a melyek legalább megközelítik az irodalmi színvonalat. Legtöbbet talán ez a vers ér, melyet itt közlünk mutatványul:

Ha én nem szeretnék...

Ha én nem szeretnék, Jaj de boldog lennék, Szótalan ajakam Mindég mosolyogna, Szomorkodó lelkem Derült, nyugodt volna. A jövő elébe Dalogatva néznék — Én édes istenem Olyan boldog lennék, Ha én nem szeretnék.	Ha én nem szeretnék, Jaj de árva lennék, Szótalan ajakam Nem nyílna fohászra, Nem fakadna könnyű Sóhajok nyomába. Sok fájó emléket El se temethetnék — Én édes istenem Olyan árva lennék, Ha én nem szeretnék.
--	--

«Aranyfűst». «Regénytár» mellékletünk egyik jelentékeny irodalmi becsű közleménye volt ifj.

Az első sorban ülnek: Szenes Adolf, Kálmán Elek, Halász Miksa, Lukács János, Végh Mihály, Binder Ferencz, Volenszky Gyula, Joneszku W., Kokass Nándor, Beöthy Wladimir. A második sorban: Herrmann Antal, Hegyessy Gizella, Bartholomaidesz Adél, Láng Erzsébet, Lád Károly elnök, Schmidt Gizella, Tanos Teréz, Dömök Erzsébet, Kuttner Erzsébet. A harmadik sorban: Ifj. Volenszky Jenő, Meiszl Rezső, Hugi György, Putschek Ignéz, Athanasz Mariska, Werner László, Antalffy Elek, Sövényi Béla, Pálffy Boldizsár, Hittig Lajos, Telegdy Annuska, Szakács Teréz, Lehner Vilmos, Zoltáni Károly, Vessző Jenő, Domosky Lukács, Pejtesz László, Szőnyi Benő, Stóhr Jánosné, Brezovszky Izabella, Szauter Irma, Saueritz Margit, Ács János, Szergett Jozefa, Riszner Ede. A negyedik sorban: Gáspárdy Abadár, Stör János, Lomosich József, Glósz Ferencz, dr. Kerékgyártó Elek, Székely János, Killyéni Endre, Sauermann Julia, Folkmann János, Burai Jenő, Bothár Emil, Daday István, Mihálik Sándor, Kádár József, Kuttner Dávid, Huszár Béla.

AZ ORSZÁGOS POLGÁRI ISKOLAI EGYESÜLET 1904 JULIUS 5-6-ÁN HERKULESFÜRDŐN TARTOTT IX. RENDES KÖZGYŰLÉSÉN RÉSZVETT EGYESÜLETI TAGOK.

Korányi Frigyes ily című regénye, melyet most könyv-alakban is kiadott a Franklin-Társulat. A regény, mint olvasóink bizonyára élénken emlékeznek meg, színes és erőteljes képet rajzol a magyar társadalom élkelőbb köreiből, melyeknek életét komoly erkölcsi felfogással, de minden fölösleges moralizálástól tartózkodva bírálja. Egy tragikus végű történet keretében mutatja be, hogy vezet testi-lelki romlásra az az életmód, a mely minden erkölcsi tartalom és magasabb czél nélkül, egyedül az önző gyönyöröket, a hivatkozást és a pompát hajszolja. E történet hatását jelentékenyen fokozza az előadás hangjának finomsága s az író élénk színező képessége, melylyel érdeket tud kelteni ott is, a hol kevésbé új helyzeteket vagy jeleneteket rajzol. A kik e könyvet elolvassák, tartalmas lelki, erős művészi érzékű és nagy műveltségű író ismernek meg benne. Jellemző képessége egyforma hatással érvényesül ott, a hol egy-egy lélek rejtelmeibe világít bele s ott is, a hol azt a környezetet festi, a melyben alakjai élnek. A kötet igen csinos kiállításban jelent meg, Goró Lajos szép rajzaival, melyek a nemrég elhunyt művész utolsó munkái közé tartoznak. Ára 2 korona 40 fillér.

«A tudós családja»; Armandó Palacio Valdés regénye. Az újabb spanyol regényirodalom meg lehetős kevésbé ismeretes nálunk, pedig bizonyára sok olyan terméke van, melyet érdemes volna a magyar közönséggel megismertetni. Ezek közé tartozik Valdés regénye is, mely erőteljes, de nem bántó realizmusával, felfogásának mélységével s a benne előforduló helyzetek változatosságával általános érdeklődésre tarthat számot. A spanyol főváros kispolgárságából való alakok egész sora vonul el benne az olvasó elé s valamennyi élethíven, jellemzetesen van rajzolva. Kiválik közülük néhány, a kik e kicsinyes, békítő környezetben is megőrzik lelki élőköltségüket. A regény előadása igen változatos: a kötet az író megindulását eláruló részletek váltakoznak a mulatató humorral, vagy éles szatírával irrottakkal. Az író szatírja különös élel fordul a tartalmatlan tudományos dilettantizmus ellen, mely ügylészlik Spanyolországban is elég gyakori.

A rajz biztonságát mutatja az, hogy bár a magyar olvasó úgyszólván egyáltalán nem ismeri azt a társadalmat, melyet a regény rajzol, mégis azonnal beletalálja magát. A regényt, mely tudvalevőleg «Regénytár» mellékletünk tavalyi évfolyamának volt egyik közleménye, az eredeti kiadás után készült számos csinos képpel díszítve adta ki a Franklin-Társulat, ára 2 korona 50 fillér.

Arany «Toldi»-ja olaszul. Sirola Ferencz fiucei tanártól, a Petőfi-társaság levelező tagjától, kinek tavaly megjelent Petőfi-fordításai úgy nálunk, mint az olasz irodalomban tetszést keltettek, junius elején újabb fordítás jelent meg: Arany «Toldi»-jának első része, rímtelen méretes sorokban. Sirola műfordításában többnyire szerencsésen megtalálja azokat az olasz versformákat, a melyekkel a magyar verszenéről legalább megközelítő fogalmat adhat olasz olvasóinak. Mert tudvalevő, hogy a mi ütemes, nemzeti versformáink mint a nyugati nyelveken általában, az olaszban sem utánozhatók, mert szavaik hangsúlya nem az első szótagra esik, mint a magyarban. Tasso és Ariosto nyolcz soros, rimes stanzája pedig, melyen a legtöbb olasz verses elbeszélő művet írják, teljesen alkalmatlan lett volna Arany Toldijának olasz köntöséül. Sirola maga szerkesztett egy méretes sort Toldi-fordítás számára melylyel a régi rímtelen magyar alexandrinus-vers chorijambusi lejtését igyekszik utánozni. Olyanformák a sorok, bár jóval hosszabbak, mint a székei népbaldadáké. Így aztán a Sirola-féle Toldi már formája következtében is igen eredeti, különös magyaros minék hat olaszul is. Nagy érdeme a munkának a szigorú hűség, és az apróságokig kidolgozott stilszerűség. Az Ilosvaitól vett idézetek pl. régies olaszszóval vannak visszaadva, úgy, hogy azt az idő- és nyelvbeli különbséget, a mely magyarban Arany és Ilosvai munkája közt van, az olasz olvasó is észreveheti a fordításon.

Annak jellemzésére, mennyire hű és hangulatos ez az olasz Toldi-fordítás, itt közöljük egy versszakát.

«O mágiari garzani, bei cavallieri d'oro!
Ohimè, con quanta pena vi quarda e con qual duolo!
O, dove dove andate? Forse in guerra? Alle pugne?
Fiori di gloria a corpe per tesserli in ghirlanda?
Contro i tartari andate? Marciate contro i turchi,
A dar loro con l'armi l'eterna buonanotte?
Ahimè, s'anch'io, s'anch'io giro con voi potessi,
O mágiari garzoni, bei cavallieri d'oro!»

(«Szép magyar leventék, aranyos vitézek!
Jaj be keservesen, jaj be búsan néztek.
Merre, meddig mentek? Harczba? Háborúba?
Hővirágot szedni gyönyös koszorúba?
Mentek-e tatárra? mentek-e törökre?
Nekik jó éjszakát mondani örökre?
Hej! ha én is, én is köztetek mehetnék,
Szép magyar vitézek, aranyos leventék!»)

Az olasz Toldi Fiumében, a Mohovics-nyomda kiadásában jelent meg. Ára 1 korona.

Magyar írók élete és munkái Szinyei Józsefnek ily című életrajz-gyűjteményéből, melyet a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából szer-

keszt, most egyszerre két füzet jelent meg: a 85 és 86-ik. Az első a Papp és Pataki, a másik a Putaki és Péch nevek közé eső írók életrajzait foglalja magában; az előbbi 191, az utóbbi 211 életrajzot. Ezek között több régi és jelenkori kiváló író van; a legnagyobb név közöttük a Pázmány Péter. Valamennyi életrajz azzal a lelkiismeretes gonddal van összeállítva, a mely e nagy terjedelmű munkát jellemzi. Az eddig megjelent 86 füzetben 18,276 írónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg; egyes füzet ára egy korona.

A magyar állammivel jogai a törvényhozó és kormányzó hatalom körében a honfoglalástól mostanáig; forrástanulmányok alapján írta Herczegh Mihály egyetemi tanár.

E könyv nemzetünk életének egyik igen fontos oldalát igyekszik megvilágítani, a melylyel eddig keveset foglalkoztak tudósaink. Azt vizsgálja, hogy mily szerepet játszott a magyar nyelv az állami élet minden körében. Első két része az Árpád-házi s az Anjou-királyok korát tárgyalja, a harmadik a Habsburgok korát. Nagyszámú becses adattal, melyek eddig részint ismeretlenek voltak, részint nem voltak kellően megvilágítva, becses jogtörténeti alapon fejtegeti tárgyát. A könyvnek egyaránt hasznát vehetik a politikusok s a jogászok, de a mivel közönségből is azok, a kik az ily kérdések iránt érdeklődnek. A Franklin-Társulat kiadásában megjelent könyv ára 2 korona 50 fillér.

«Katona-becsület és egyéb elbeszélések» című alatt jelent meg Prém József legújabb elbeszélés-kötete. Tizenkét elbeszélés van benne, valamennyi a katonatisztek életéből veszi tárgyát. Többnyire az élet komoly erkölcsi összecsapásait, mindenféle bajait rajzolják realizmusra való törekvéssel. A csinos kiállítású kötet Toldi Lajos budai könyvársánál jelent meg s ára 2 korona.

Magyar művészek Londonban. Az angol fővárosban július 6-án érdekes hangversenyt tartottak a királyunk védsége alatt álló Ferencz József-intézet javára. Előkelő bizottság rendezte, melynek élén a Connaughti herceg, a Walesi herceg és Menndorf-Pouilly gróf osztrák-magyar nagykövet állottak. A Londonban időző művészek legjellegesebbjei működtek közre. Nagy hatással játszott hegedűn Geyer Stefi kisasszony, a fiatal hegedűművész, ki Hubay Jénőnek Carmen-átiratát eljátszván, a tapsok után még egy magyar ábrándot adott elő, ismét nagy lelkesedés közt. A hangverseny több mint 17,000 koronát juttatott az intézetnek. Nemsokára egy magyar festő gyűjteményes kiállítása is gyarapítani fogja a londoniak ismeretét a magyar művészekről. A londoni Continental Gallery igazgatója felkérte Margitay Tihamért, hogy Londonban műveiből kiállítást rendezzen. Margitay október hóban rendezi a kiállítást s azon bemutatja «Rabiga» című nagyrányu festményét, a mely nálunk a Nemzeti Szalonban rendezett kiállításról ismeretes.

MI UJSÁG?

Rudolf trónörökös szobra a városligetben. Az Uránia tudományos egyesület elhatározta, hogy a városligetben szobrot állít néhai Rudolf trónörökösnek azon a helyen, ahol a király 1885-ben az országos kiállítást megnyitotta. A trónörökös védője volt e kiállításnak.

Az Uránia igazgatóválasztmánya legutóbbi ülésén Molnár Viktor közoktatásügyi miniszteri tanácsos elnöke alatt megtette az első lépéseket a szobor létesítésére. Felszólítanak öt szobrászt pályázatra, s nyilatkozatra kéri őket, vajon december 15-ig hajlandók-e mintákat bemutatni. A szoborra mintegy 17,000 korona áll rendelkezésre, ez összegből másfél életnagyságu szobrot kell készíteni, a talpazatán egy dombormű táblával, mely az 1885-ki országos kiállítás megnyitását ábrázolja. Az igazgatóválasztmány Istók Jánost, Holló Barnabást, Telts Edét, Kallós Edét és Ligeti Miklóst fogja a pályázaton való részvételre felszólítani.

József Ágost főherceget, a budapesti első honvédszázad ezred alezredését e király ezen ezred parancsnokává nevezte ki. Az ezred volt parancsnokát, adatai Pászthy Kálmán alezredést ő felsége a szeptember 3-ik huszárezred parancsnokává nevezte ki.

* Adatok Kőrösi Csoma Sándor életrajzához.

Kármán Pál törzsi lelkész írja lapunknak:

Kőrösi Csoma Sándor Göttingában a keleti nyelvek tanulása végett tartózkodván, egy évig egy szobában lakott Fitos István, később új-sóvéi református lelkész, — s noha a szobában két ágy volt, mégis Csoma Sándor ágyban soha nem aludt, hanem a padlóra egy lepedőt terítve, feje alá egy kemény vámkost téve, és egy pokróccsal betakarva, — így aludt télen-nyáron. Midőn nevezett lakótársa kezdetben nógatta, hogy aludjon az ágyban Csoma mindig nagy feladatra hivatkozott, hogy ő Ázsiába készül a magyar ősrökonokat felkeresni, s ily nagy hivatással szemben magát előre hozzá kell szoktatni a nehéz úti strapációkhoz, erre vonatkozólag idéve gyakran Vergilius e szavait: Labor omnia vincit improbus, et duris urgens in rebus egestas; azaz: Mindent legyőz a kitartó munka, és a súlyos viszonyok által szorongató szükség.

* Másik adat: Egy reggeli napon 1818, vagy 19-ben a bács-feketehegyi lelkész, Körtvélyes Pál egy lovas ember által izente az atyámnak, ki új-verbászi lelkész volt, — hogy azonnal jöjjön Feketehegyre, mert nála van Kőrösi Csoma Sándor, ki másnap

KUROKI TÁBORNOK.

indulni akar további nagy útjára. Az atyám azonnal kocsiba fogatott és Feketehegyre ment, hol Csomával találkozott. A feketehegyi lelkész felajánlotta neki, hogy saját fogatán Ujvidékig viteti, de Csoma e szíves ajánlatot nem fogadta el, azon okból, mert nagy feladatra vállalkozott; e cél elérése végett nem szabad magát elkényeztetni, s már útja kezdetén hozzá kell szoktatni minden strapáciához. S másnap csakugyan gyalog indult el Ujvidék felé nagy útjára.

Német hírlapírók Budapesten. A német hírlapírók, a kiknek egyesülete az idén Grácban gyűlt össze kongresszusra, onnan pedig elmentek Boszniába és Herzegovinába, visszatérőben Budapesten tartották kirándulásuk utolsó állomását. Fogad-

tatásukat az «Otthon» írói és hírlapírói kör intézte, az idegenforgalmi iroda közreműködésével. A vendégek fogadásában részt vettek a kormány és városi hatóság képviselői is, sőt egyik lakomán a miniszterelnök is megjelent. A német vendégek hetvennél többen jártak itt, némelyik családos; több napot töltöttek a fővárosban, megnézték a várost és intézeteit s bizonyára elég kedvező emléket vittek magukkal Magyarországra fővárosáról.

Julius 9-ikén délelőtt érkezett a német társaság a belgrádi gyorsvonattal a keleti pályaudvarra. Rákosi Jenő, az «Otthon» elnöke mondott német és francia nyelven üdvözlő beszédet; erre Reichenauer gráci hírlapíró, a kongresszus titkára és Winter Géza bécsi hírlapíró válaszolt. Délután pihentek, este pedig az «Otthon» helyiségében gyűltek össze teára s itt megjelent Sándor János belügyi államtitkár is. A terített asztalnál és a cigányzene mellett késő éjfélig együtt maradt a társaság. A budapesti hírlapírók a német vendégek tiszteletére gyűlést is rendeztek az új városháza termében. Erre július 10-ikén sokan gyűltek össze. A hivatalos világból ott volt Molnár Viktor közoktatásügyi miniszteri tanácsos, Berczik Árpád miniszteri tanácsos, Singer Vilmos (Bécsből) a nemzetközi sajtószövetség elnöke és nagyszámú hölgyközönség. A közönségnek Rákosi Jenő magyarozta meg, hogy a gyűlés célja a nagy németországi sajtó üdvözlése; egyszersmind a miniszterelnök, a közoktatási miniszter, a képviselőház elnöke, főpolgármester és polgármester üdvözlését is tolmácsolta. Schott Rikárd berlini író szíves szavakban köszönte a meleg fogadtatást. Ezzel a gyűlést véget ért s a társaság nem sokára a városligeti Gerbeaud-pavillonban jött össze ismét lakomára. Megjelent gróf Tisza miniszterelnök is Sándor János belügyi államtitkár.

Gróf Tisza István felköszöntőt is mondott.

«Szívesen engedtem — mondta a miniszterelnök — az önök barátságos meghívásának, mert végre is mi politikuskok és hírlapírók mégis több-kevesebb szövetségek vagyunk abban a háborúban, a melyet a szegény emberiség ellen viselünk. (Derűtség, tetszés.) Teljes megadással elismerem ugyanis, hogy a politika erőfeszítései nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a szegény emberiség életét keservebbé tegyék; de a politika e közhasznú tevékenységének hatását nagyban emelte a sajtó szíves közreműködése. (Élénk derűtség.) Mi tehát e tekintetben szövetségesek vagyunk. Es mégis bizonyos tekintetben antagonisták is vagyunk. Hiszen bizonyos különbség van feladataink között. Mi, szegény politikuskok, mi vagyunk az anyag, a melyben, a melyből és a melynek költségére a sajtó vigan tovább dolgozik. (Derűtség.) Végül így fejezte be a szavait: Azt a jóindulatot, azt a barátságot, a melyet idejövetelekkel tanúsítottak irántunk, tartásuk meg nekünk, kérem továbbra is».

A miniszterelnök zajos éljenzéssel fogadott szavaira Schott Richard, mint a «Berliner Presse» képviselője felelt, hangsúlyozva azt, hogy a német sajtó szívesen nyújtja kezét a magyar sajtónak, a melyet mindig nagyrabecsült. Ezután még sok fel-

köszöntő következett. Berczik Árpád a hölgyeket köszöntötte fel.

A német hírlapírók július 11-ikét a város megnézésére fordították. A kalauzólást az idegenforgalmi iroda vállalta el. Megnézték a múzeumokat, az országházat, a királyi palotát. Délután pedig a fővárosi hatóság meghívására Kaposztásmegyerre mentek, a vízvezeték művek megnézésére. Itt Halnos polgármester fogadta őket s a lakomán is ő mondta az első felköszöntőt. Estére a vendégek már útra készültek. Julius 12-ikén utaztak el, többen közülök az ország különböző vidékeit is felkeresték.

A Deák-mauzóleum átalakítása. A kerepesi-uti temetőben levő Deák-mauzóleum belső díszítését, Székely Bertalan művészi falképeit annyira tönkretette a penész, hogy azokat többé kijavítani sem lehet. A főváros tanácsa épen ezért elhatározta, hogy ezeket a becses festményeket olyanképpen örökíteti meg, hogy a volt négy festményt, a mely a bölcsészeti, államtudományi, hazaszereteti és a kiegyezést jelképezi, mozaikból rakatja ki s munkát Róth Miksára bízta, a ki már annyira előrehaladt munkájában, hogy valószínűleg ősszel, Deák Ferencz születésének 101-ik évfordulóján át is adhatja a kész mozaikképeket.

Szilágyi Dezső emléke a Tátrában. A magyarországi Kárpát-Egyesület elhatározta volt, hogy boldogult Szilágyi Dezső volt igazságügyminiszter emlékére a Tátrában, a hol rendesen a nyárnak egy részét töltötte, emléket állít. A Szilágyi-emlék messzelátó-toronnyal kapcsolatban a Tarajkán épült s leleplezése augusztus 7-én lesz.

Barcsay Ákos fejedelem hamvai. Kolozs megye alispánja, Dósa Endre gyűjtést indított, hogy emléket állítsanak Erdély szerencsétlen végű fejedelmé-

A HARCZÉTERRE INDULÓ OROSZ ÖNKÉNTESOK A MOSZKVAI VASÚTI ÁLLOMÁSON.

nősen értékesek benne a középkori oklevelek. A Berzeviczy-család egy harmadik ágának, a múlt század második felében kihalt báró ágának iratait

kerepesi-uti temetőben néhai Lukács Béla volt kereskedelmi miniszter és az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás magyar kormánybiztosának a székesudvarhelyi és zalatnai kőfaragó ipari szakiskolákban készült szép síremlékét, mely Ligeti Miklós szobrász, s Bálint és Jambor építészek műve. Ez alkalomból Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter elismerését fejezte ki a művészeknek és a bizottság azon tagjainak, kik az emlékmű ügyében fáradoztak.

A nemzetközi tüztöltő-kongresszus augusztus közepén lesz Budapesten és a külföldről sok tüztöltő-testület bejelentette megérkezését. A kongresszussal együtt kiállítást rendeznek, melynek megnyitását augusztus 14-ikére tűzték ki. A kiállításon minden hazai gyáros, bármily hazai gyártmányú és szakbavágó tárggyal résztvehet, külföldiek azonban csak új dolgokat állíthatnak ki. A bécsi gyárosok a rendező-bizottságnak ezt az elvi határozatát rossz néven vették. A bécsi tüztöltőszög pedig, mely a miatt neheztel, hogy a kongresszust nem Bécsben, hanem Budapesten tartják meg, hivatalosan kijelentette, hogy nem vesz részt a kongresszuson.

A bikaviadalok a július 9, 12 és 14-ikén tartott előadásokkal véget értek. Ez utolsó három előadást már az első bikaviadalon kapott sebétől kiépült matador, Pouly vezette s ezért érdekesebbek, izgalmasabbak is voltak. Legnagyobb érdeklődés az utolsó viadal iránt nyilvánult, mert híre járt, hogy Pouly le fogja szúrni azt a bikát, a mely megsebesítette. Ezért a rendesnél nagyobb közönség gyülekezett a rengeteg arénába. Pouly, mielőtt az utolsó bikát bevezették volna az arénába, csakugyan elővette espadáját, az egyenes, hegyes, rövid kardot, de ekkor közbelépett a rendőrség: egy rendőrfelügyelő lépett a porondra egy közrendőrrel s hasztalan tiltakozott a matador, elvette tőle az espadát

JAPÁN TENGHERÉSZEK GÖLYÖSZÓRÓVAL LŐNEK AZ ELLENÉRE.

nek, Barcsay Ákosnak, és pedig ott, ahol Kemény János fejedelem emberei 1661-ben Kővárra való hurcolásakor útközben megölték. A történelem a gyilkosság helyét pontosan nem mondja meg, de Kolozs megye tekei járásának Kozmatelke községében él a hagyomány, hogy ott a határban ölték meg és hantolták el. Egy emléket is állítottak oda s most az emlékoszlopot is itt akarták elhelyezni. De előbb ásásokat rendeztek, hátha sikerülne a fejedelem csontjait megtalálni. Julius 11-ikén a régi emlékkő közelében, mintegy másfél méter mélységben emberi csontvázra akadtak, a melynek lábcsontján nyolcz-tíz kilogramm súlyú kettős karikával ellátott bilincsek vannak s az egész csontváz vasketrecben van. A történelem szerint Barcsayt vasra verve szállították utolsó útjára.

A Berzeviczy-család levéltára a Nemzeti Múzeumban. A Nemzeti Múzeumban őrzött családi levéltárak gyűjteménye legújabbán a Berzeviczy-család kakaslomniczi ágának okirataival gyarapodott, melyek Berzeviczy Gyula kamarás örök letéteményeképpen kerültek a múzeumba. A Berzeviczy-család berzeviczei ágának levéltárát Berzeviczy Albert dr. kultuszminiszter már a múlt év végén a múzeum őrizetére bízta, s az ő fázadozásának köszönhető, hogy sikerült most ezt a levéltárt a család másik ága iratainak megszerzésével kiegészíteni.

A most letéteményezett iratok, melyeket Schönherr Gyula dr. egyetemi tanár, a Nemzeti Múzeum levéltárának igazgató-őre július 10-én vette át a család nagylomniczi kastélyában, magukban foglalják a Berzeviczy-család szepesmegyei ágának iratait a tizenharmadik századtól kezdve a legújabb időkig Darabjainak a száma megközelíti a tizezeret. Külö-

szintén a Magyar Nemzeti Múzeumban fogják elhelyezni az ősz folyamán.

Lukács Béla kereskedelmi miniszter síremléke. Egész csendben leplezték le július 12-ikén a

JAPÁNOK ÁLTAL ELFOGLALT OROSZ ÁGYUK.

KÉPEK AZ OROSZ-JAPÁN HÁBORÚBÓL.

JAPÁN LOVASSÁG TÁMADÁSA.

PIHENŐ JAPÁN KATONÁK.

KÉPEK AZ OROSZ-JAPÁN HÁBORÚBÓL.

Különös határozmányok.

Azon állomásokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt erred- vagy dandár- (a lovasságnál osztály-) összpontosítások eszközöltek, illetleg szabadagolt lovak bevonultatnak, a bérletnyertes köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett pótlókat a szerződött árak mellett szállítani.

A kiírt cikkek bérleti uton való kiírása csak annyiban történik, ha a csapatok (intézetek) ezen cikkeknek nem maguk szerzik be. Összetes ajánlatok szénára, alomszalmára és ágyszalmára tehát nem fogadtatnak el.

A kérvényelések a szükségleti helyeken a lótapézikkerek névre ötnaponként, a fa és kőszénre nézve havonként és az ágyszalmánál négyhavonként történnek.

A lótapézikkek, ha az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbiztoság jóváhagyása mellett kivételesen 10 vagy 15 napra is kérvényelhetők.

A bérleti uton szállítandó ágyszalma, tűzifa és kőszénre az ajánlatok a szükséglet helyére való feltétlenül elfuvarozással együtt teendők.

A szállítók raktárai ne legyenek 1-9 km.-nél nagyobb távolságra a katonai laktanyáktól és kocsiúttól, ha a távolság 1-9 km.-nél nagyobb, akkor a szállító köteles a lótapézikkerek saját költségén elfuvarozni.

Az alomszalmának 1/4 részben zsupszalmából kell állani.

Azon állomásokon, hol a szállító a széná-csomagokat kötelekkel kötve átadja, a szalmakötegekre szánt szalma a csapatnak alomszalmánál megterítés nélkül kiszolgáltatandó.

Ajánlatok ki nem írt cikkekre, továbbá ajánlatok, melyek hosszabb időre, mint a kiírt szállítási időtartamra szólnak, feltétlenül és azonnal visszautasítatnak, és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 nappal rövidebb impugnoval nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkívül a tárgyaló-bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikknél, a kiírt biztosítási idő tartamának egyes szakaira, különböző árja ajánlatok tettek.

Ajánlatok, a melyek elfogadhatatlan feltételeket tartalmaznak, a melyekhez néhányszor csatolva (községek és jelenlegi szállítókat kivéve), továbbá olyanok, a melyekhez hivatalos bizonyítvány nincs csatolva arról, hogy hitel- és szállítási képességről szóló bizonyítvány beküldetett, nem vétetnek figyelembe.

A fa- és kőszén szállításra beadott ajánlatokban azok neme is megemlítendő. A kőszénre vonatkozó ajánlatok csak darabszénre szóljanak.

A terményeknek általános mozgatás esetén való kiszolgáltatására nézve a szállítási feltételek füzetének XXVII. pontjára különösen utaltatik.

Azon esetben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek lovak között ragályos betegség ütne ki, a katonai igazgatásnak jogában állandó, a fenförgő ragályveszélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alapján, a lóállomálynak — az igazolt betegség tartamára — a szükséghez képest esetleg más járványmentes állomásra való szállítás utjáná élelmezése iránt intézkedni, a nélkül, hogy a szállítónak valamely kártalanításra igénye származnék abból, hogy a lótapé ezen időre nem tőle vétetett fel.

A szénára való ajánlattevők kötelesek politika hatósági bizonyítvánnyal bebizonyítani, hogy a széná oly vidékről nem való, melyeken a házi állatok között lépfene uralkodik.

Általános határozmányok.

1. A tárgyalások mindenkor 10 óráig délelőtt bizottságilag tartatnak meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadtatnak el.
2. Az 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előírt bánatpénzsekkel együtt, külön boríték alatt való csatolása mellett, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló-bizottsághoz beérkezniük; későbbben érkező, vagy távirali uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.
3. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.
4. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna, és pedig az ipart és kereskedelmet űző az I-ső fokozatu politikai hatóságok által, a gazdasággal foglalkozó nem bejegyzett pedig a gazdasági egylet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik.
5. Az ilyen bizonyítványok nem a ajánlattevő, hanem a felsorolt hivatal vagy egyesület által a tárgyaló bizottsághoz hivatalosan juttatandók.
6. Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek.
7. Ezen bizonyítványokból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tennie.
8. A tárgyalásokra nézve a Budapesten, illetleg Székesfehérvárott 1904. évi június hó 18-án kelt hivatalosan két példányban kiállított feltételek füzetének határozatai mérvadóak. Ezek betekinthetők a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztoságánál, a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. élelmezési raktároknál naponta délelőtti 9 óráig 12-ig.
9. Az ezen szállítási feltételek füzetében foglalt feltételek betartására minden ajánlattevő az ajánlat benyújtásával már kötelezve van.

Ezen szállítási feltételek füzetei az előbb említett élelmezési raktáraknál nyomtatott ivenként 8 fillérért el is adatnak.

5. Községek és termelők a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségeikért, úgy mint más vállalkozók, szavatolni tartoznak.

6. Az élelmi cikkeknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a feltételi füzet XVII. pontja értelmében, külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

7. Az ajánlkozók a hadigazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényozikk 314. és 315. §-ában valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapított határidőnek betartásáraól.

8. A téli hónapokban, azaz október hó elsejétől márczius hó végeig szükséges alomszalma 2500 grammos adagokban, a nyári hónapokban pedig 1700 grammos adagokban szolgáltatandó ki.

Daczára ennek azonban az ajánlatok 2100 grammos alomszalma-adag után teendők.

9. Az ajánlattevők felhivatnak, ajánlatukban arra nézve is nyilatkozni, vajjon készek-e az ajánlatokban foglalt árak és feltételek mellett a m. kir. honvédség szükségletét is szállítani, ha a m. kir. honvédség illetékes hatóság részéről ezen szállítások óhajtatnak.

Kelt Budapesten, 1904. évi június hó 18-án.

A cs. és kir. 4. hadtest intendánsága.

Ajánlati minta.

1 koronás bélyeg

En alulirt az 1904. évi június hó 18-án 3805. sz. a kelt hirdetmény alapján ezen ***) ajánlatommal kötelezem magamat, hogy az N..... állomásra nézve:

a szénának 5600 grammos adagját	f. szóval	fillér,
az alomszalmának 2100 grammos adagját	f. szóval	fillér,
az ágyszalmának métermázsáját, a szükséglet helyére való elfuvarozásával együtt	f. szóval	fillér,
a tűzifának köbméterét (neme), a szükséglet helyére való elfuvarozásával együtt	f. szóval	fillér,
a kőszénnek métermázsáját (neme), a szükséglet helyére való elfuvarozásával együtt	f. szóval	fillér,

190..... évi..... hó 1-től 190..... évi..... hó végéig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló élelmezést is a gyakorlatokhoz bevonuló katonák, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek, valamint átvonulások részére és csapatösszpontosítások, az előkészített feltételi füzet illető pontjai értelmében, kiszolgáltatatom és ezen ajánlatért a külön borítékban csatolt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a..... pénzárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen..... összesen..... korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerném, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknyi ovadék erejéig kiegészítenem, s ha ezt elmulasztanám, a had igazgatását feljogosítom arra, hogy ezen kiegészítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás útján eszközöltesse. Továbbá kötelezem magamat az ajánlatban foglalt árak és feltételek mellett a m. kir. honvédség szükségletét is szállítani, ha a m. kir. honvédség illetékes hatóságai részéről ezen szállítások óhajtatnak. Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N..... nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az N..... nek fog átküldetni.

Kelt N..... -ben, 1904..... hó..... n.....

N. N. (vezeté- és keresztnév, lakhely, megye.)

Megjegyzés.

***) Ezen helyen olyan esetben, midőn az ajánlattevő az illető ajánlatot kizárólag összesetnek kívánja tekinteni, az „összetes” szó beszúrandó, mert minden ajánlat, mely ezen toldalékot nélkülözi, nem összesetnek tekintetik. Összetes ajánlatokat szénára és szalmára nem szabad tenni.

Az ajánlat lepecsételendő és borítékára irandó:

•Ajánlat az 1904. évi június hó 18-án kihirdetett s 1904..... hó..... -n tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

(Utánnomat nem díjaztatik.)

Schicht-szappan

+ Soványság +

Szép telt testűek a D. Franz Steiner & Co. Berlin erőpore Altal. Aranyéremmel kitüntetve Paris 1900. Hygiene-külöls és Hamburg 1901. 6-3 kát alati már 30 fontnyi garapodásért kesesség. Orvosi rend. szerint. Szegron besztitlen. Nem szeddelgés. Szemes kőszénű. Ára határozatlanul 1 kor. 50 fillér. Postaiutvány vagy utánvéttel. Szállítva: 10128

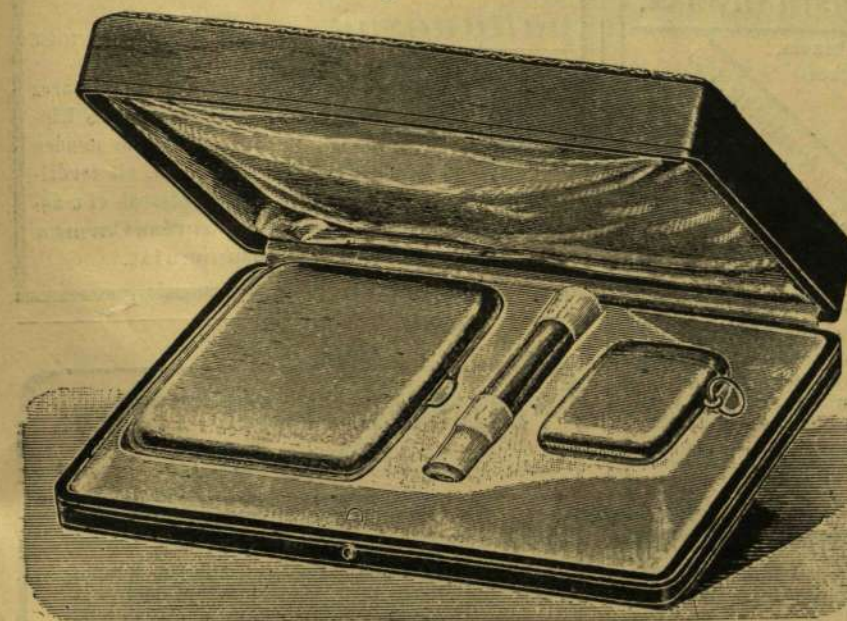
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12.

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs!

Ne vásároljunk külföldön! mert nálam órákat, arany- és ezüst-ékszereket olcsóbban és jobban lehet beszerezni.

A kit szeretünk, a kit tisztelünk annak vegyünk egy gyönyörű kivitelű, valódi ezüst cigaretta-tárczát, szipkát, gyufatartót elegáns tokban,

csak 34 kor.

gyönyörű modern díszítéssel 40 K, ugyanaz kőékitéssel 48 K.

SCHÖNWALD IMRE

magyar órásmester és ékszergyárosnál, Pécssett 2. sz.

Elragadó szép

bérmálási ajándéktárgyak mesés választékban.

Ingyen és bérmentve küldöm nagy képes árjegyzekemet bárkinek, ki érte ir; a meg nem felelő árúkért a pénzt visszaadom. Több mint 20,000 elismerő levél a világ minden részéről.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros. 10104
Cs. és kir. fensége József főherczeg wlv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, Jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

LOHR MÁRIA

Telefon 57-08. LOHR MÁRIA Telefon 57-08.
ezelőtt KRONFUSZ
csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbítottatott
erőművi szőnyegporló és szőrméaru megővő-intézettel. — Megbízások átvételnek:
VIII., Baross-utca 85. sz., saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben
IX., Calvin-tér 9. V., Harminezad-utca 3. VI., Teréz-kört 30. VI., Andrássy-út 16.
VIII., József-kört 2. szám. 10347

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. ndv. puakaműves, az orosz király ő felségének udvari szállítója,
BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Róza-utca 7.
Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezettű kettős vadász-fegyverekből, golföfgyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágért kezeskedik.
(Alapítottatott 1808. évben.)

DAVID KÁROLY ÉS FIA

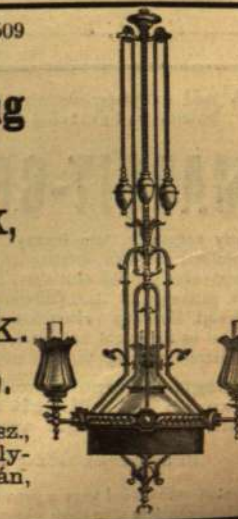
Sürgöncsim Cartonage. Telefon szám 41-48.
doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10030

Gyár: Papírtányért, bonboniert és jardinet-dobozokat. Sajtolt kerek dobozat, lég-ent sen elszarható, összehajtható dobozokat pályák, kő gyapot, stb. csomagolására. Hintődobozok, valamint házott lemez-csövek tetészet szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kgr. től 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához. Szekrénycsipke és köp-ládapapír legújabb szm és kivágásban.
Allandó kiállítás a fenti cikkekkel a városilgeti iparesarnokban meglekinthető.

Magyar fém- és

Lámpáru-gyár részvénytársaság

Budapest-Kőbánya.
Villamos- és légszuszcsillárok,
Petroleum-lámpák minden célra.
Fém- és díszmútárgyak.
Valódi király-olaj (biztonsági petroleum).
Raktárak Budapesten: II., Fazekas-tér 3-4. sz., V., Gizella-tér 1. sz., VI., Teréz-kört és Király-utca sarkán, VIII., Üllői-ut 2 a Calvin-tér sarkán, X., Jászberényi-ut.

TAKARÉKOSKODNI

MAGGI-kütyütek: 4 nagydíj, 26 aranyérem, 6 díszoklevél, 5 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki párisi világtalálkozásokon. (Maggi Gyula bírálta).

Testesség, Kövértesség.

Hogy nyúlánkká legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és parisi orvosok által jóváhagyva.

E könnyen betartható gyógykezelés elhajtja a túlságos embonpoint csahatatlannal és biztosítja rövid idő alatt a kövértesség gyógyulását mind a két nemnél.

Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlónk és fiatalos alakját megakarja őrizni. Egy füvegese ára utasítással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétel K 6.75.

J. Ratié, Pharmacie, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).

Raktár Berlinben: **B. Hadra**, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.

Ausztria-Magyarországban: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10467

A Kalap-király

3, 4, 5 koronás különlegességekben elismert specialista. Kössuth Lajos-utca végén, Eskü-út, Klotild-palota.

Egy kísérlet elegendő

annak igazolására, hogy az arcz és kéz ápolására, szeplők, májfoltok, pattanások, kiftések ellen a már általánosan elterjedt **Korányi-féle** 10363

kámforos arcz-krém

hatásában föltűnő mulhatatlan. Zsíraltan, napalra is alkalmazható. Egy tégely ára 1 korona, 6 tégelyt bérmentve küld: **Korányi Imre** „Kigyóhoz ezimzett” gyógyszerész, Nyiregyházán.

A legjobb arcz-szeplőtűszer a SERAIL-ARCZKENŐCS,

mely az arczot tisztítja, fehériti és bársonypuhává teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill. Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrészt nélkül!

Serail-szappan kitűnő tolett szappanok | **Serail-pouder**. Kiváló finom arczpor három színben, fehér, rózsaszín és krém. Egy doboz ára 1 korona. **Epe-szappan** a kesés használatához. **Serail-szájvíz**. A legjobb szájvíz. **Serail-öröme**. Nappali használatra.

Főraktár: Budapest, **Török József** gyógyszerészertárában. 10120 Kapható továbbá a készítőnél **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerészertárában, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerészertárában.

A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb és leghíresebb

MARGIT-CREME,

mely vegyítés, sem higányt, sem ólmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világírni arczkesés pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtájkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arczot hűvelévé, simává és üdévé varázsolja. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor. **Margit hölgypor** 1 kor. 20 fill. **Margit szappan** 70 fill. **Margit fogpópa** (Zahn-pasta) 1 kor. **Margit arczvíz** 1 korona. Hamisítványok bíróság üldöztetnek.

Postán utánvételvel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszerész, Arad.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítmény haját, szakált, bajszát pár perc alatt feketévé vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különbözethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem p szkít. Ára 2 kor. 80 fillér. 10159

Ha szép akar lenni.

Végül nével ellátotté Angyal-örömet vegyen, mely egy tégely elnyomása után eltűntet szeplőt, májfoltot, pattanást, himlőhelyet, mitesert, orrvörösséget, korosabb hölgyeknek kiegészíti a ráncokat, midőn megakadályozza a pinálest. A kinek tiszta arca van és állandóan használja a **ANGYAL-CRÉMÉT**, az biztosítva van minden arczbetegségtől. Egy tégely 1 koronáért kapható az „Angyal” gyógyszerészertárában Szolnok, Laktanya-körút. Továbbá **Török József** gyógyszerészertárában, Budapest, király-u. 12 és minden gyógyszerészertárában.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá minememű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállalatik. **SCHWENK L.** gyógyszerész **MEIDLING - BÉCS.** Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellette védjegyvel és alá írással el van látva, azért is erre ügyelni kell. — 1 doboz ára 1-20 kor. Vidékre 1-65 kor, előzetes beküldése mellett bérment.

Magyarországi főraktár: 10329 **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. Andrassy-út 26.

Kerékpárosoknak

fontos!

Kérjen ingyen és bérmentve nagy képes árjegyzékünket, mely csengőket, lámpákat, pneumatikot, nyergeket, tengelyeket, konuszokat, valamint elsőrangú kerékpárokat stb., stb. fele árban tartalmaz. 10396

BEIFELD GÁBOR és TÁRSA, Budapest, VIII. ker., József-körút 21.

5 koronáért

kitűnő 4 1/2 kor. (kb. 50 dr.) a sajátjánál kevésbé megérett finom, enyhe 10514

piperesszappant

Fűszes, illóolajos, orvosi, ízletes, reszeda, kávé és gyöngyvirágból szépen összeválogatva. A pénz előzetes beküldése esetén, vagy utánvétel küldi. **KANN IGNÁCZ** Wien, II., Lilienbrunn, 7.

Kávé

lelkismeretes, kiváló, bér- és vámpmentes, utánvétel 5 kiló

Mexico equis. Kiló fr 1.77
Perú Cuba, v. nemes s a 1.70
Java F. kékosztmú e a 1.50
Salvador, kiváló fin. e a 1.30
Campinas, legfinom. e a 1.25
Árjegyzéket ingyen küld közönlően a Colonial behozatall társaság Műme 133-07. 10506

Carmen Sylva

krém és szappan

Chapó Iván, Resicza, Fő-tér 37.

Készítménye felülmulhatatlan szer

szeplő, pörsenések, pattanások, 10468

májfoltok, ráncos bőr, himlőhelyek, az orr és arcz vörössége ellen, az arczbört fiatalosn üdévé és káprázatosan fehérré teszi. Raktár van belőle minden gyógyszerészertárában, a hol pedig nem kapható, ott forduljanak közvetlenül a készítőhöz, ne fogadjanak el u ánzatot, hanem kérjék **Cnapó gyógyszerész** **Carmen Sylva** krémjét és szappanját.

PENZINTEZETI TISZTVISELOK

FIGYELMEBE!

Gyakorlati tapasztalások alapján készült munka jelent meg kiadásunkban, mely egy különleges és sokoldalú üzletágat ismeret meg a pénzügyi tevékenység foglalkozó körökkel.

A devizaügyletek. Irta: **Dr. Erdély Sándor**, a „Pesti Magyar Kereskedelmi Bank” hivatalnok.

A mű több fejezetének tárgya: A váltókörül állatában, A külföldi váltókörül, A pári-értékről, Az aranypontról, Az aranybehozatal, A Banque de France premium politikája, A Bank of England heti kimutatása, A svájci jegyzanok. A kamptálas és a kifizetői váltók arctolyma, Az utimópénz kamatlábának hatása, A penzió, A deviza-üzletekben az egyes piacokon követt eljárás, A deviza-bárházról, Az Arctolym arbitrálas.

A kitűnő kézikönyv a „Magyar Kereskedők Könyvtára”-ban jelent meg, mint a III. évfolyam 2-8. füzet.

Együttal szives figyelmébe ajánljuk az említett könyvtárban megjelent következő két munkát: **Váltóismertető.** A váltótörvény gyakorlati alkalmazása kereskedők számára. Irta: **Schlamadinger Jenő dr.** Ára 1 K 50 f.

Kamatszámítás és a váltókészlet diszkontja rövidített eljárással. Irta: **Havas Miksa.** Ára 1 K 50 f.

Kaphatók: **LAMPÉL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAD)** os. és kir. udv. könyvkereskedésben Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Marienbadi RUDOLF-FORRÁS

Természetes Kőszvény-Gyógyvíz

Változtatlanul tartós és a szállításra kiválóan alkalmas. Kapható a Marienbadi Ásványvíz-szervezet általános iradalmában és a legújabb gyógyszerészeti, élelmiszer- és orvosi-üzletekben. Grossraktár és használati utasítást INGYEN küld a Marienbadi Ásványvíz-szervezet iradalmában.

Javaslatok: Kőszvény, mirigyek, húgyúti betegségek, vesze- és hólyagbetegek, idült vesebetegségek és hólyagbetegek, különösen hatékony pedig mint diuretikum, ha ezen betegek meggyógyulása oly gyorsan, a kilt ezen betegségre örökös éjsza vagy táplálkozások és életmódot kell fogva hallgatni a gyógyulással.

VASÁRNAPI UJSÁG

30. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 24.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 24 korona, Csupán a POLITIKAI ÜDONSÁGOK (a Világhírlékkal) együtt félévre ... 12 * VASÁRNAPI UJSÁG {évi egész évre 16 korona, félévre ... 8 * POLITIKAI ÜDONSÁGOK (a Világhírlékkal) {évi egész évre 10 korona, félévre ... 5 * Külföldi előfizetéseket a postaiag meghatározott vitellőly is csatlakozó.

PETRARCA.

1304—1374.

ENAPOKRAN telt be hatszáz esztendeje, hogy a Florencz és Róma közti vonalon fekvő kis Arezzo városkában, 1304 július 20-án megszületett **Petrarca**, Olaszország legjobb fiainak egyike. E napot megünneplelte egész Olaszország s vele a mivel világ, mert Petrarca azon nagy szellemek közé tartozik, a kiknek hatása nines a nemzetiség s a nyelv korlátaihoz kötve. Kivette és kiveszi részét az ünnepből a magyar irodalom is: a Kisfaludy-Társaság már júniusban megtartotta Petrarca tiszteletére rendezett ülést. S méltán ünnepljük az olasz szonettek nagy mesterét, mert hatása gyümölcsöző volt a mi irodalmunkra is: ő ihlette meg egykor Balassa Bálintot, a régi magyar irodalom legnagyobb lírikusát, és később Kisfaludy Sándort, az újabb magyar irodalom első igazi lírai költőjét.

Petrarca hosszú, épen hetven esztendőre terjedő élete arra az időre esik, mikor a pápaság székhelye Avignonban volt s Itáliát legjobban marozangolták a pártviszályok. Mint a nála negyven évvel idősebb Dante, az ő atyja is politikai ellenségei elől menekült Arezzóba szülővárosából, Florenczből, a hol mint városi jegyző működött. Az apa később Avignonba, a pápai udvarba került s fiát, Ferenczet, Montpellierbe, majd innen Bolognába küldte jogot tanulni. A már ekkor feltűnő tehetségű ifjút azonban a törvényeknél jobban érdekelte a régi klasszikai latin irodalom, melybe úgy beleélte magát, mint korában senki más. Alaposan föl is készült arra a szerepre, melynek betöltésével pályája mivelődestörténeti szempontból ép oly fontosságot nyert, mint költészetével. Értelmileg és erkölcsileg egyaránt eldurvult kora számára ő fűdözte fel a római klasszikusokat, ő nyitotta meg bennük a mivelődes leggazdagabb forrását. A humanizmusnak első nagy alakja s alapítója lett, korát, a melyből úgyszólván teljesen kiveszett a klasszikai nemesebb izlés, ő vezette arra az útra, a melyen haladva a modern mivelttség alapvetéséig juthatott.

Petrarca egyetemi tanulmányai bevégeztével 1275-ben visszatért Avignonba, hogy átvegye atyja örökségét. A végrendeleti végrehajtó gonoszak vagy gondatlansága miatt elesvén a remélt örökségtől, kénytelenségéből az egy-

házi hivatali pályára lépett, a mely egyedül nyujthatott neki az akkori viszonyok között reményt arra, hogy könnyű megélhetés mellett a tudománynak s irodalomnak élhet s e mellett életmódja függetlenségét sem verte békóba. Petrarca csak az alsóbb egyházi rendeket vette fel. Mint tehetségéről, első irodalmi kísérleteiről máris híressé vált ifjú, szívesen látott alakja lett az avignoni pápai udvar fényűző társaságának s csakhamar hatalmas és gazdag pártfogóra is talált Giovanni Colonna bíbornok személyében.

Mint saját följegyzéséből tudjuk, két évvel Avignonban való letelepedése után ismerte meg Laurát, azt a szép és erényes nőt, a ki élete nagy szerelmét lobbantotta fel benne s a kit szonettjeinek pompás gyöngyörával fölékesítve halhatatlanná tett. Ki volt-e nő? — nem tudjuk, a költő maga nem árul el semmit származásáról, társadalmi helyzetéről, élete folyásáról, más forrás pedig alig van. Azt tudjuk, hogy Petrarca Avignonban, 1327. április 6-án látta először s 1348-ban hallotta, Veronában való tartózkodása alatt, halála hírére. Hogy Audibert de

PETRARCA.